

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА — РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

12 ліпеня 2000 года
Цана 85 рублёў

№ 28 (2690)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

АЗДАРАЎЛЕННЕ

Зараз у Брэсцкай вобласці працуюць 40 стацыянарных лагераў, 145 лагераў у арэндаваных памяшканнях і 405 у школах. За лета ў іх адпачнуць болей за 300 тысяч дзяцей.

Аздараўленчы цэнтр "Журавінка" ААТ "Дываны Брэста" — адзін з лепшых у вобласці. За чатыры змены тут палепшаць здароўе 360 дзяцей: 160 з іх "чарнобыльцы" і дзеці-сіроты з Кобрынскай "дзіцячай вёскі". "Журавінка" ўжо сёмы год пасля рэканструкцыі сустракае дзяцей.

НА ЗДЫМКУ: дзеці з Кобрынскай "дзіцячай вёскі" і іх выхавальніца Галіна ЗАВАДСКАЯ задаволены адпачынкам у "Журавінцы".

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

БЕЛАРУСКАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ Ў ГАНОВЕРЫ

Прадаўжаецца работа беларускай экспазіцыі на Сусветнай выстаўцы "ЭКСПА-2000" у Гановеры. У аснове прэзентацыі — дэманстрацыя дасягненняў краіны ў сацыяльна-эканамічнай і навукова-тэхнічнай сферах, культуры і мастацтве. Акрамя таго, экспазіцыя Беларусі распавядае гасцям выставы пра нацыянальныя традыцыі і абрады беларусаў. Адзін з найкаштоўных экспанатаў беларускай экспазіцыі ў Гановеры — Біблія, выдадзеная ў Празе ў 1518 годзе Францыскам Скарынам.

ЛІТЭКСПРЭС «ЕЎРОПА-2000»

● **Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,** *намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў.*

Прыблізна месяц таму стартаваў "праект Стагоддзя", як назвалі яго многія сродкі масавай інфармацыі еўрапейскіх краін. Ініцыятыва адправіцца ў творчае падарожжа па Еўропе па забытым сёння, але некалі вельмі ажыўленым шляху паўночна-паўднёвага экспрэса належыць нямецкаму літаратуразнаўцу, доктару філалагічных навук Томасу Волфарту.

Да праекта далучыліся многія міжнародныя арганізацыі — Савет Еўропы, ЮНЕСКА, Міжнародны саюз чыгунак. Падтрымалі ідэю і ўлады Беларусі, стварыўшы нацыянальны аргкамітэт на чале з намеснікам міністра культуры Валерыем Гедройцам.

Сем тысяч кіламетраў шляху 120 пісьменнікаў з 45 еўрапейскіх краін напоўнены цікавымі сустрэчамі і выступленнямі, магчымасцю супольна абмяркоўваць праблемы літаратуры. У шматлікай інтэрнацыянальнай сям'і і трое беларусаў — Вольга Іпатава, Леанід Дранько-Майсюк і Андрэй Федарэнка. 9—10 ліпеня з удзельнікамі Літэкспрэса сустракаецца беларуская пісьменніцкая арганізацыя. Вітаючы гасцей Літэкспрэса, беларускія літаратары спадзяюцца на новыя кантакты, на пашырэнне шляху беларускага слова ў Еўропе, на разуменне нашых праблем і памкненняў.

Шмат зроблена і па далучэнні беларускага чытача да здабыткаў еўрапейскіх літаратараў. Гэтая падборка вершаў нашых калег — даніна азначанай важнай і высакароднай задачы.

Аманда АЙЗПУРЫЕТЭ

На ўскрайку Вавілону дождж ідзе.
Чужыя мовы застаюцца
за кулісамі дажджу.
Чырвоныя ручайчыкі сцякаюць
паўз муры.
Падмуркі плешчуцца.
Наш дом узведзены з абломкаў
вежы —
як і ва ўсіх на ўскрайку Вавілону.
Я ведаю сем слоў з тваёй гаворкі.
Дождж — гэткі шчодра-
небяспечны, як каханне.
Дождж змые прэч, знясе наш дом
яшчэ далей з абломкаў
усеагульнай мовы.

Пераклаў з латышскай
Андрэй ГУЦАЎ.

Інга-Ліна ЛІНДКВІСТ

КАТАЛОНІЯ

Уяві сабе пляц, нацягнуты,
як палатно,
Тваё вар'яцтва ў каштанавых
фарбах альбо тваё
Нявольніцтва на адлегласці, што
так моцна нагадвае
Мост праз высахлы ручай,
вяроўку з мокрай бялізнай.

Уяві сабе потым усё гэта ў форме
Жука ў бурштыне. Вока ў вока,
самотны
З жуком, ты адзіная мэбля
У доме вечнасці на чатыры
паверхі.

Усё перад табою — маленства
ў творным склоне,
Твая маці, яе вачэй неабсяжны
краявід, яе залатая скура.
Пірэнейскія лясы — твой самы
надзейны сховў.
У пірэнейскіх лясах — там воўк
сябруе з дзіком
І з яго паласатымі дзіцянятамі
І з горным казлом — вось крочыць
наперадзе так хутка паўлін,
Трус адступае, сыходзіць.
Па следзе згаданага вышэй

Цягнецца час... Ды не.
Час прысутны тут.
Ён есць з тваёй міскі, п'е з твайго
кубка.
Час хутка бяжыць тут, сярод
пірэнейскіх лясоў.
Тут — твой самы надзейны сховў.

Праз два прыпынкі ты
расплюшчваеш вочы, як цяпер,
І бязлітасна сябе прымушаеш
бачыць
Навальніцу, што набліжаецца,
мост праз высахлы ручай,
Тваё вар'яцтва ў каштанавых
фарбах, тваё

Несумленнае адступленне, тваю
велізарную ганьбу.
Ты цягнешся да парадку слоў
тваёй памяці, выпадкаў
Узаемнаўпарадкаванасці.
Да дзейніка. Дапаўнення.
Пустаты вагі. Лічы самога сябе
за шчасліўца.

Паўлін цябе не спыніў, трус цябе
не напаткаў.
Ды зямля раскалолася на дзве
палавінкі, як бурштын.
Ты можаш выбраць, якую
схочаш, з дзвюх
Бяздонных прорваў... якую ты...
якая ты... схочаш.

Пераклаў са шведскай
Лявон БАРШЧЭЎСКІ.

СПОРТ

ЛЁГКАЯ АТЛЕТЫКА. 22-гадовая Алеся Турава палепшыла рэкорд Беларусі 18-гадовай даўнасці ў бегу на 5 000 м.

Новы поспех прыйшоў да яе на спаборніцтвах у Мілане (Італія) на дыстанцыі 3 000 м. У вельмі моцнай кампаніі Турава фінішавала восьмай за 8.44,81. Гэта вынік міжнароднага класа. Дарэчы, апярэдзілі беларуску толькі афрыканскія спартсменкі.

АКАДЭМІЧНАЯ ГРЭБЛЯ. На другім этапе Кубка свету па-за канкурэнцыяй была васьмёрка беларускіх дзяўчат з кармавым весляром Марынай Знак. Менш паспяхова выступіла мужчынская парная двойка — сёмае месца.

ЛЁГКАЯ АТЛЕТЫКА. На спаборніцтвах у Нюрнбергу Наталля Духнова фінішавала чацвёртай у бегу на 800 метраў — 2.00,48. Яніна Карольчык з немкай Астрыд Кумбернус з не вельмі высокім паказчыкам — 18 м 95 см падзялілі 1—2 месца ў штурханні ядра. А ў Рызе беларус Андрэй Лелін узяў вышыню 2 м 30 см. Так высока нашы скакуны даўно ўжо не ўзляталі.

ТЭНІС. Мінчанін В. Валчкоў выйграў у першым крузе Уімблдонскага турніру ў аргенцінца Х.-І. Хела — 6:3, 3:6, 6:3, 6:0. Н. Зверава перамагла Д. Палін (Англія) — 6:4, 6:3. Выйграла свой матч у Барбары Шэт з Аўстрыі і В. Барабаншчыкава — 6:2, 6:2.

НАПЯРЭДАДНІ АЛІМПІЯДЫ. Адзіны баксёр ад Беларусі будзе прадстаўляць краіну на Алімпіядзе ў Сіднэі — віцяблянін Сяргей Быкоўскі ў вагавай катэгорыі 63,5 кілаграма. Сяргей — чэмпіён Беларусі 1990—1999 гадоў, удзельнік Алімпійскіх гульняў 1996 года ў ЗША, дзе заняў 8 месца, прызёр шмат якіх міжнародных турніраў і чэмпіянатаў у Чэхіі, Румыніі, Францыі, Венгрыі, Польшчы. На Міжнародным турніры памяці В. Усава, што нядаўна прайшоў у Гродне, ён стаў пераможцам. Зараз Сяргей рыхтуецца да Алімпійскіх гульняў у Сіднэі.

БелТА.

Сяргей БЫКОЎСКІ з сынам Захарам.

«ГР»

НА БЕЛАРУСІ ПАДПІСАЦЦА МОЖА КОЖНЫ! Індэкс 63854, кошт на 1 месяц — 364 рублі.

У МІНСКУ ЗАЎСЁДЫ МОЖНА НАБЫЦЬ У МАГАЗІНЕ № 2 "БЕЛСАЮЗДРУКУ" — праспект Ф. СКАРЫНЫ, 44.

УКЛЮЧАНЫ Ў ПАДПІСНЫЯ КАТАЛОГІ РАСІІ, УКРАІНЫ, ЛІТВЫ, КАЗАХСТАНА, КЫРГЫЗСТАНА.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

УРАД БЕЛАРУСІ РАЗГЛЯДАЕ МАГЧЫМАСЦЬ РАЗМЯШЧЭННЯ НА ТЭРЫТОРЫІ КРАІНЫ АГРАРНЫХ МІНІ-КАЛОНІЙ З ЗАХОДНІХ ДЗЯРЖАЎ. Пра гэта паведаміў журналістам кансультант сакратарыята Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Собалеў.

Паводле яго слоў, першыя прапановы аб размяшчэнні ў Беларусі міні-калоній фермераў былі атрыманы два з паловай гады таму ад групы фірм з Галандыі. З-за перавытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі ў гэтай краіне з мэтай рэалізацыі землекарыстання была прынята пяцігадовая праграма скарачэння на 25 працэнтаў сельскагаспадарчай вытворчасці і занятасці насельніцтва ў гэтай сферы. Ініцыятыва галандскага боку па размяшчэнню ў Беларусі міні-калоній матывавана тым, што, нягледзячы на прынятце кампенсацыйных мер, а таксама рэалізацыю праграм перанавучэння, большасць галандскіх фермераў не хочуць кідаць работу на зямлі і гатовы весці гаспадарку нават у іншай краіне.

У. Собалеў адзначыў, што цяпер пілотны праект галандскіх фермераў рэалізуецца ў Гродзенскай вобласці без змянення правоў традыцыйнага землекарыстальніка. Паводле слоў кансультанта, пры паспяховай рэалізацыі праекта галандскі бок гатовы ўкласці ў яго развіццё 15 мільёнаў долараў на ўмовах арэнды сельгасугоддзяў.

Аналагічныя прапановы беларускі бок атрымаў з Германіі,паведаміў У. Собалеў. Аднак у адрозненне ад галандскіх фермераў германскія не патрабуюць перадачы ім зямель у прыватную ўласнасць і згодныя арандаваць іх тэрмінам на 99 гадоў.

У. Собалеў лічыць, што такія праекты вельмі выгадныя для Беларусі, таму што разам з высокакваліфікаванай рабочай сілай, самай сучаснай тэхнікай у краіну прыйдуць прагрэсіўныя аграрныя тэхналогіі сусветных лідэраў у сельскай гаспадарцы. На яго думку, стварэнне фермерскіх міні-калоній дапаможа не толькі ліквідаваць "адсталасць нацыянальнага аграпрамысловага комплексу", але і насыціць рынак якаснымі прадуктамі першаснай вытворчасці, аб'ём якіх у краіне з кожным годам скарачаецца.

Інтэрфакс.

ТОЛЬКІ ФАКТ

АМАЗОНКА БЕЛАРУСКАЙ АРМІІ

Пяты год яфрэйтар Жанна Казловіч служыць у баявым падраздзяленні мінамётнай батарэі 38-й мабільнай брыгады. Завочна вучыцца на юрыдычным факультэце Белдзяржуніверсітэта. Сама з сям'і ваенных, яна з дзяцінства любіць армію. Акрамя свайго непасрэднага абавязку падтрымліваць радыётэлефонную сувязь, Жанна нараўне з хлопцамі скача з парашутам, бегае, страляе, здае нарматывы, удзяльнічае ў вучэннях.

НА ЗДЫМКУ: яфрэйтар Жанна КАЗЛОВІЧ.

* * *

Па даным прэс-цэнтра Міністэрства абароны, у беларускай арміі служыць больш за чатыры тысячы жанчын. 103 з іх носяць афіцэрскія пагоны (чатыры падпалкоўнікі, дзевяць маёраў, 24 капітаны, 47 старшых лейтэнантаў і 19 лейтэнантаў). Каля 700 чалавек займаюць пасады прапаршчыкаў, астатнія праходзяць службу па кантракту на пасадах сяржантаў і салдат.

Ваенная акадэмія не прымае на вучобу жанчын з наступным прысваеннем звання лейтэнант, аднак усё роўна ў прадстаўніц прыгожай паловы ёсць магчымасць стаць афіцэрам. Для гэтага трэба мець вышэйшую адукацыю і спецыяльнасць, роднасную армейскай, а таксама ўзрост да 35 гадоў. Жанчыны, якія не маюць вышэйшай адукацыі, могуць здзейсніць сваю мару пра армейскую службу, звярнуўшыся ў ваенкамант па месцы жыхарства.

АКТУАЛЬНА

КНІГІ СТАНУЦЬ БОЛЬШ ТАННЫМІ. АКРАМЯ РЭКЛАМНЫХ І ЭРАТЫЧНЫХ

2 чэрвеня Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь прыняты ўказ "Аб некаторых мерах па забеспячэнню насельніцтва рэспублікі кніжнай прадукцыяй, звязанай з адукацыяй, навукай і культурай, і аб дзяржаўнай падтрымцы нацыянальнага кнігавыдання ў 2000—2001 гадах". У адпаведнасці з указам, названая катэгорыя кніг вызваляецца ад падатку на прыбытак, дабаўленую вартасць і рэнтнага збору. У выніку кошт паліграфічных паслуг знізіцца адразу на 8—10 працэнтаў, а цана кнігі — на 15—20 працэнтаў. Што асабліва важна, найбольш знізяцца цэны на малатыражную літаратуру, да якой адносіцца і беларускамоўная. Акрамя новых ільгот, захоўваюцца і ранейшыя — дзяржаўныя субсідыі ад 50 да 100 працэнтаў.

Па словах намесніка старшыні Дзяржаўнага камітэта па друку Станіслава Нічыпаровіча, указ прыняты вельмі своечасова. Напрыклад, у Расіі аналагічны закон дзейнічае ўжо некалькі гадоў, і канкурываваць з расіянамі рабілася ўсё цяжэй і цяжэй. А пасля таго, як у нас быў уведзены дваццаціпрацэнтны падатак на дабаўленую вартасць, паліграфія Беларусі ўвогуле страціла ўсялякую канкурэнтаздольнасць. (Для параўнання: у Расіі ПДВ на кніжную прадукцыю няма ўвогуле, у іншых еўрапейскіх краінах ён не перавышае 3—5 працэнтаў.) У выніку да апошняга часу шоў рэзкі адток заказчыкаў, а 80 працэнтаў кніжнага асартыменту складалі кнігі расійскіх выдавецтваў.

Зараз Дзяржаўны камітэт па друку працуе над механізмам рэалізацыі гэтага ўказа. Савет Міністраў павінен зацвердзіць пералік паліграфічнага абсталявання і матэрыялаў, якія падлягаюць вызваленню ад ПДВ, і вызначыць парадак і крытэрыі вылучэння кніжнай прадукцыі, звязанай з адукацыяй, навукай і культурай. Мяркуючы па ўсім, гэта будзе вялікі спектр літаратуры — за выключэннем кніг рэкламнага і эратычнага характару.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.

● **Раман КАБЯК**, БелТА.

Баранавіцкая птушкафабрыка за апошнія гады павялічыла пагалоўе птушкі з 200 да 600 тысяч. Летась на фабрыцы атрымана 146 мільёнаў штук яек. Прадпрыемства мае дванаццаць фірменных магазінаў.

Аднак апошні час на фабрыцы ўтварыліся залежы дыетычнага прадукту. Гандаль аддае перавагу больш танным яйкам з Расіі або з суседняй Польшчы. Прадпрыемства шукае выйсце.

НА ЗДЫМКУ: птушніца Лідзія ЛУКАШАВА працуе на новай птушкаферме, дзе ўтрымліваецца 19 500 нясушак пароды "беларуская карычневая".

ЭКАЛАГІЧНАЕ ВЫХАВАННЕ

У ГАРМОНІІ З ПРЫРОДАЙ

Сёлета Рэспубліканскі экалагічны цэнтр святкуе сваё 70-годдзе. Гісторыя цэнтра цесна пераплецена з развіццём юннацкага руху на Беларусі. Гурткі юных натуралістаў былі арганізаваны амаль у кожнай школе і карысталіся папулярнасцю ў дзяцей. І зараз экацэнтр арганізуе і каардынуе работу пазашкольных устаноў і школ Беларусі. Пры ім створаны чатыры профільныя лабараторыі: экалогіі і аховы прыроды, сельскагаспадарчай экалогіі, біялогіі, кветкаводства і азелянення. Дзейнічаюць Беларуская малая лясная завочная акадэмія, біялагічная школа, школа фермераў. У экацэнтры хлопцы і дзяўчаты могуць набыць прафесіі фоталабаранта, лабаранта-эколага.

Ужо 11 гадоў цэнтр узначальвае рэспубліканскую экалагічную экспедыцыю дзяцей і выкладчыкаў. Некалькі пакаленняў юннатаў вывучаюць экалагічную сітуацыю ў Бярэзінскім біясферным запаведніку, а з 1999 года і ў Свіцязянскім ландшафтным заказніку.

За 70 год існавання Рэспубліканскі экацэнтр шмат каму з моладзі дапамог у выбары прафесіі. Былыя юннаты сталі дактарамі навук, супрацоўнікамі Батанічных садоў Беларусі, Расіі, Украіны, членамі Нацыянальнай акадэміі навук краіны, выкладчыкамі. Некаторыя з іх да гэтай пары падтрымліваюць з цэнтрам цесныя адносіны.

Аляксандра АНЦАЛЕВІЧ.

У час экскурсіі ў Рэспубліканскім экалагічным цэнтры.

Фота Віктара СТАВЕРА.

КОРАТКА

КВАТЭРЫ ПАТАННЕЮЦЬ. Магчымым напрамкам прыросту жылога фонду ў бліжэйшы час стане яго рэканструкцыя з надстройкай дадатковых паверхаў. Пры гэтым эканомія матэрыяльных рэсурсаў складзе 25—40 працэнтаў, а выдаткі на стварэнне інжынернай інфраструктуры знізяцца, прыкладна, у 1,5 раза. Па даных Мінскбудархітэктуры, 1 квадратны метр у такіх кватэрах будзе каштаваць амаль на 20 працэнтаў ніжэй, чым у дамах, якія будуюцца на неасвоеных тэрыторыях.

Дарэчы, па даручэнню Савета Міністраў Мінскбудархітэктура распрацавала свае прапановы па рашэнню жыллёвай праблемы. Адна з іх — зрабіць упор на развіццё пазабюджэтнага фінансавання жыллёвага будаўніцтва. У прыватнасці, перспектыўнымі названы сістэмы іпатэчнага крэдытавання (крэдыты пад залог нерухомасці) і будаўнічых зберажэнняў. За кошт гэтых сродкаў у бліжэйшыя 10 гадоў плануецца забяспечыць усіх, хто мае патрэбу ў жыллі.

* * *

НА ДУМКУ МІХАІЛА ЧЫГІРА, АПАЗІЦЫЯ НІЧОГА НЕ ПАТРАБУЕ, АКРАМЯ СВАБОДНЫХ ВЫБАРАЎ. "Апазіцыя нічога не патрабуе, акрамя свабодных, празрыстых выбараў", — так заявіў журналістам экспрэм'ер беларускага ўрада Міхаіл Чыгір. Размаўляючы з прадстаўнікамі прэсы перад сустрэчай з парламентарыямі вядучых еўрапейскіх структур, якія прыбылі ў Мінск з мэтай правядзення кансультацый з рознымі галінамі ўлады і апазіцыяй, ён заўважыў, што толькі адкрытыя, дэмакратычныя выбары дадуць магчымасць Беларусі годна прадстаўляць сябе ў сусветным супольніцтве.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ПАСОЛ ГЕРМАНІІ ПЕРАДАЎ БДУ ДАРАГОЕ НАВУКОВАЕ АБСТАЛЯВАННЕ. У хімічным корпусе Беларускага дзяржаўнага універсітэта адбылася сустрэча рэктара БДУ Аляксандра Казуліна з пaслом Германіі ў Беларусі Хорстам Вінкельманам. Нямецкі дыпламат перадаў Навукова-даследчаму інстытуту фізіка-хімічных праблем БДУ сучасны электронны спектрафлюарыметр.

Перадача універсітэту гэтага складанага прыбора, кошт якога ацэньваецца ў 80 тысяч нямецкіх марак, стала магчымай пасля таго, як Андрэй і Аксана Рагач, супрацоўнікі названага НДІ, паказалі выдатныя вынікі ў працы над адным з праектаў Нямецкай службы акадэмічных абменаў (DAAD).

На думку спецыялістаў, выкарыстанне спектрафлюарыметра ў навуковых даследаваннях НДІ фізіка-хімічных праблем БДУ дасць сур'ёзны штуршок для далейшых распрацовак у галіне вывучэння структуры розных рэчываў.

ПАДЗЕЯ

АДБЫЎСЯ ПЕРШЫ ВЫПУСК ВАЕННЫХ ПСІХОЛАГАЎ. Чатыры гады назад у беларускіх Узброеных Сілах была створана сацыяльна-псіхалагічная структура.

Сёння ўжо можна гаварыць пра тое, што работа вайсковых псіхолагаў дае значныя вынікі. У немалой ступені дзякуючы данай структуры ўдалося дабіцца скарачэння злачынстваў і здарэнняў, аздаравіць маральную атмасферу ў калектывах. Характэрны паказчык — за апошнія гады ў 2,5 раза знізілася колькасць самагубстваў. А ў часцях, падраздзяленнях, дзе ў штаце ёсць псіхолагі, наогул не было выпадкаў суіцыду.

Аднак зараз у арміі каля чвэрці пасад псіхолагаў вакантныя. Але, думаецца, гэта праблема будзе вырашана. У Ваеннай акадэміі адбыўся першы выпуск спецыялістаў данага профілю. 25 курсантаў атрымалі лейтэнанцкія пагоны і дыпломы сацыяльных педагогаў-псіхолагаў.

Генадзь ХУДЗІНСКІ.

САЦЫЯЛЬНЫ РАКУРС

У Рэспубліканскім шпіталі інвалідаў вайны штогод папраўляюць сваё здароўе больш за дзесяць тысяч чалавек. Тут аказваюць усе віды спецыялізаванай медыцынскай дапамогі і вядуць усебаковае абследаванне хворых, шырока прымяняючы дасягненні медыцынскай навукі.

НА ЗДЫМКУ: у аддзяленні рэанімацыі ў час абходу і агляду хворых урач Міхаіл ЛАРЫН і медыцынскія сёстры Ірына ЮРЧУК, Ганна КУЛІКОВА, Галіна КАЗЛОВА і Вольга ГРЫБОЎСКАЯ.

Фота БелТА.

ПРАФТЭХВУЧЫЛІШЧА Ў... КАЗАРМЕ

Не было б, як гавораць, шчасця... Ды вывад расійскіх войскаў дапамог. Застаўся ў Жыткавічах пасля гэтага цэлы воінскі гарадок з казармай, будынкамі штаба і сталовай, гаспадарчымі забудовамі. Не прападаць жа дабру, калі ў горадзе не хапае месцаў для школьнікаў, цесна ў прафтэхвучылішчы і яго інтэрнаце. Казарму вырашылі перабудаваць у ПТВ, у штабе размясціць новую школу, астатнія памяшканні аддаць пад інтэрнат. Зараз тут заканчваюцца рамонтныя работы, завозіцца мэбля.

НА ЗДЫМКАХ: маляры Алена КРАМЕНСКАЯ і Алена РУБІС заканчваюць фарбаваць вокны; так будзе выглядаць прафтэхвучылішча ў Жыткавічах.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

АБАВЯЗАК КОЖНАГА

ПА СТАНУ НА 1 МАЯ 2000 ГОДА ДЭКЛАРАВАННЕМ СУКУПНАГА ДАХОДУ Ў БЕЛАРУСІ БЫЛО АХОПЛЕНА 210 ТЫСЯЧ 489 ЧАЛАВЕК. Па выніках праверак, больш за 90 тысяч грамадзян прыйшлося правесці даплаты падаходнага падатку. Яго сума склала 720,2 мільёна рублёў. У той жа час амаль паўтары тысячы фізічных асоб прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці за ўхіленне ад падачы дэкларацыі. Ім прад'яўлены штраф на 29 мільёнаў рублёў. А некаторым падаткаплацельшчыкам грошы нават будуць вернуты.

ПАМЯЦЬ

З ГІСТОРЫІ ВЁСКІ ПАДГОР'Е

Іван Заяц — ураджэнец вёскі Падгор'е Клічаўскага раёна Магілёўскай вобласці. Зараз жыве ў Кішынёве, ён доктар эканамічных навук, прафесар Тэхнічнага універсітэта Малдовы. Але ўспаміны аб перажытым у час Вялікай Айчыннай вайны не даюць спакою. Іван Мікалаевіч даслаў у газету аповед пра гісторыю сваёй роднай беларускай вёсачкі і аднавяскоўцаў.

Падгор'е — тыповая вёсачка ў лясістай мясцовасці Беларусі. Размешчана яна ў Клічаўскім раёне Магілёўскай вобласці побач з чыгункай Магілёў — Асіповічы. Некалі гэтыя землі належалі польскаму пану Шыманскаму. У часы Сталыпінскай рэформы беззямельныя і малазямельныя сяляне вёсак Усакіна і Дубно купілі ў яго неасвоеныя палі. Купілі ў крэдыт і чатыры гады распрацоўвалі пад пашню і сенажаці. І толькі ў 1910 годзе пачалі перасяляцца сюды на пастаяннае месца жыхарства.

Вось так і з'явілася на тапаграфічных картах невялікая, акружаная лесам і балотамі вёска Падгор'е. У 1940 годзе тут уздоўж адной шырокай вуліцы, па абодвы яе бакі, размясцілася 26 двароў. Колькасць пастаянных жыхароў складала каля 130 чалавек. Калі ў вёсцы жыццё большменш наладзілася, а саўгас імя Красіна, размешчаны на землях Падгор'я і Развадава, стаў моцнай гаспадаркай, пачалася вайна.

Не паспелі жыхары вёскі як належыць усвядоміць, што адбываецца, як у пачатку ліпеня 1941 года ў Падгор'і апынуліся немцы. Іх наступленне было такім імклівым, што ваенкамат не паспеў прызваць у армію рэзервістаў. У Падгор'і ўсе мужчыны прызыўнога ўзросту засталіся дома і не ведалі, як ім быць. Праўда, акупацыйныя ўлады спрабавалі завербаваць іх у паліцыю: маўляў, для абароны сваіх сем'яў. Нічога не атрымалася, ніхто ў паліцыю не пайшоў. Адны падаліся ў партызаны, іншыя проста пахаваліся ад акупантаў у лясах.

У канцы ліпеня ў лесе недалёка ад Падгор'я быў знойдзены труп немца. Таму карнікі нечакана з'явіліся ў вёсцы, сабралі людзей і запатрабавалі ад іх выдаць забойцу. Але ў Падгор'і не ведалі, хто здзейсніў такі ўчынак. Тады карнікі ўзялі самых моцных мужыкоў у заложнікі і пригразілі: "Зараз прыедзе камісар паліцыі акругі, і ўсім ім будзе капут!"

Высокага начальніка чакаць прыйшлося нядоўга. Калі да месца мяркуемай экзекуцыі падкаціла машына і з яе выйшаў камісар паліцыі, вёска анямела. Гэта быў Барчак, немец па нацыянальнасці, які да вайны працаваў у саўгасе імя Красіна галоўным механікам. Мужчын-заложнікаў ён ведаў не толькі ў твар, але нават і па бацьку. Усе замерлі, што ж будзе?! А потым жанчын і дзяцей прарвала: яны пачалі плакаць, кланяцца Барчаку ў ногі і прасіць, каб адпусціў невінаватых людзей. Барчак доўга маўчаў, відаць, думаў, як яму паступіць. Затым, падняўшы галаву, гучна сказаў: "Мужыкоў адпусціць! А вы ўсе: да партызан не хадзіць, новым уладам не супраціўляцца, а дапамагаць. Мы наладзім тут новае жыццё, і ўсё будзе добра!" На судзе пасля вайны, згадваючы гэты эпізод, Барчак адзначыў, што яму было сорамна перад добра знаёмымі людзьмі і, адчуваючы невінаватасць заложнікаў, ён адпусціў іх.

Здарэнне з заложнікамі было толькі пачаткам. Да падгорцаў пастаянна наведваліся паліцаі і нямецкія гаспадарнікі з паборамі. Забіралі коней і іншую скаціну, выграбалі, хто не паспеў схаваць, хлеб і бульбу, часта насільна застаўлялі мужыкоў выконваць на карысць акупантаў гаспадарчыя працы.

З першых дзён акупацыі карнікі пачалі паляваць на камуністаў і камсамольцаў. Ім удалося высачыць Д. Беляка, старшыню калгаса. Пазней імі быў расстраляны з усёй сваёй сям'ёй П. Манянок, старшыня Доўгаўскага сельсавета.

Самая ж гучная падзея, што ўзрушыла ўсіх падгорцаў і жыхароў навакольных вёсак, здарылася ў 1942 годзе. Шостага красавіка партызанскія атрады Клічаўшчыны з суседняй вёсцы Развадава далі бой атраду нямецкіх карнікаў, які прыбыў сюды з вёскі Доўгае, каб нанесці ўдар па партызанах, што размясціліся ва Усакінскіх лясах. Бой ішоў цэлы дзень. Нямала палегла там партызан, але і немцы панеслі вялікія страты. Пасля гэтага бою многія падгорцы пакінулі вёску і са сваімі пажыткамі збеглі хто куды — пераважна ў іншыя вёскі да сваякоў або знаёмых. Разумелі, што немцы прыйдуць расправіцца з імі за дзёрзкую вылазку партызан. І не памыліліся. Праз тры дні карнікі наляцелі на Падгор'е, спалілі ўсё, а людзей, якія засталіся там, забілі. А тыя, хто застаўся жывым, былі ў шоку і ў Падгор'і больш не з'яўляліся да самага вызвалення Чырвонай Арміяй.

Лета 1942 года многія падгорцы правялі ў лесе недалёка ад лагера партызан і пад іх прыкрыццём. Там яны разам з партызанамі перажылі летнюю блакаду, нападжаную акупантамі. На зіму з дзецьмі і старымі паразыходзіліся зноў па навакольных вёсках, а летам 1943 года — зноў у лес. І так да сярэдзіны ліпеня 1944 года, да прыходу Чырвонай Арміі.

Пасля вызвалення Падгор'я і суседніх вёсак ад фашыстаў падгорцы, якія засталіся ў жывых, змучаныя страхам за сваё жыццё і бадзяннем па лясах і балотах, брудныя, абарваныя, але шчаслівыя ад таго, што нарэшце пазбавіліся жаху акупацыі, вярнуліся ў вёску і пачалі абжываць свае папялішчы.

У хуткім часе палявы ваенкамат мабілізаваў на вайну ўсіх здаровых мужчын, у вёсцы засталіся адны жанчыны, старыя і дзеці. Дапамагаючы адзін аднаму, яны неяк пабудавалі сабе зямлянкі, курані і так пражылі ў іх да заканчэння вайны.

Ну а як склаўся лёс тых, хто ў складзе Чырвонай Арміі ваяваў на франтах Вялікай Айчыннай? Да шасцярых, што служылі ў арміі да вайны, у 1944 годзе дабавілася яшчэ 10 падгорцаў. Трое маладых хлопцаў змагаліся з фашыстамі ў партызанскіх атрадах. Такім чынам, ваявала на розных франтах 19 чалавек. Вярнуліся з вайны дадому 15, чатыры воіны загінулі, прычым адзін з іх — Сямён Заяц — у Брэсцкай крэпасці. З тых, хто застаўся ў жывых, чацвёра закончылі вайну ў афіцэрскіх пагонах: маёр-сувязіст, капітан-артылерыст, капітан і старшы лейтэнант — танкісты; усе ў ордэнах і медалях. Танкіст Іосіф Заяц службу ў арміі скончыў у чыне палкоўніка, камандзіра танкавай дывізіі, з 24-ма ордэнамі і медалямі. Пётр Бяляк перад выхадам на пенсію служыў у польскай арміі начальнікам сувязі воінскага злучэння ў званні палкоўніка. Мне да звальнення ў запас давялося быць намеснікам начальніка штаба артылерыі дывізіі ў чыне маёра, у запасе прысвоена званне "падпалкоўнік".

Усяго ў час вайны загінула ад рук нямецкіх карнікаў і склала галовы на фронце васемнаццаць падгорцаў — пятая частка насельніцтва вёскі. Нашчадкі захоўваюць памяць пра іх, ведаюць, чаму аднавяскоўцы дачасна пайшлі з жыцця.

Іван ЗАЯЦ.

Малдова.

ФЕСТЫВАЛІ

«КАРАГОД СЯБРОЎ» У САЛІГОРСКУ

Сведкамі яркага і маляўнічага відовішча сталі ў адзін з выхадных дзён госці салігорскага Палаца культуры вытворчага аб'яднання "Беларуськалій". А падараваў ім гэтае свята дзіцячыя і юнацкія калектывы, што сабраліся тут на III абласны фестываль харэаграфічнага мастацтва Міншчыны "Карагод сяброў".

Прысутных прыемна ўразіў высокі прафесіяналізм юных танцораў, іх уменне раскрыць нацыянальныя асаблівасці беларускага танца, удалы пошук сучасных харэаграфічных форм і мастацкіх прыёмаў. І гэта не дзіва, бо ўдзел у фестывалі прымалі ў асноўным харэаграфічныя калектывы, якія носяць ганаровае званне "ўзорны".

Арганізатары фестывалю — упраўленне культуры Мінаблвыканкама, абласны цэнтр народнай творчасці і аддзел культуры Салігорскага гарвыканкама з пастаўленай задачай актывізацыі развіцця беларускага танцавальнага мастацтва, распаўсюджання лепшых узораў харэаграфіі, стымулявання творчай дзейнасці і ўмацавання сувязей паміж танцавальнымі калектывамі паспяхова справіліся, што і пацвердзілі танцавальныя праграмы юных канкурсантаў, якія ўмела і яскрава ўвасобілі беларускую нацыянальную тэму.

Аўтарытэтнаму журы на чале з заслужаным дзеячам культуры, кіраўніком харэаграфічнага ансамбля "Крупіца" Рыгорам Чорным няпроста было вылучыць лепшых з лепшых у гэтым іскрыстым "Карагодзе сяброў". Але пераможцы названы, і лаўрэаты атрымалі заслужаныя ўзнагароды.

У намінацыі за высокае выканаўчае майстэрства і сцэнічную культуру лепшым прызнаны ўзорны харэаграфічны ансамбль "Раўніца" школы № 2 з горада Барысава. Адзначаны і яго кіраўнікі: Наталля Русакевіч — за творчы пошук сучасных харэаграфічных форм і сродкаў і Наталля Буйко — за лепшую балетмайстарскую работу.

За мастацкі ўзровень рэпертуару, яго адпаведнасць узроставым асаблівасцям выканаўцаў былі адзначаны харэаграфічны ансамбль школы № 12 з Салігорска. У гэтай жа намінацыі прызёрам стаў і ансамбль танца "Расінка" Старадарожскай дзіцячай школы мастацтваў. Вылучыўся арыгінальнай рэжысурай у вырашэнні харэаграфічных праграм і салігорскі тэатр танца, які кіруюць супругі Цемчэны. Ансамбль "Дзяцінства" цэнтра дзіцячай творчасці Барысава стаў лепшым у намінацыі за ўвасабленне дзіцячай тэмы ў харэаграфічных пастаноўках, а вось ансамбль "Ігуменчанка" Чэрвеньскай школы мастацтваў, што выступаў у той жа намінацыі, рэкамендаваны да прысваення ганаровага звання "ўзорны".

Парадаваў прысутных сваёй цікавай і разнастайнай праграмай харэаграфічны ансамбль "Іскарка" Палаца культуры ВА "Беларуськалій", які, пакуль журы падводзіла вынікі, дэманстраваў гасцям фестывалю сваё высокае танцавальнае майстэрства.

Падвяла рысу пад гэтым яркім харэаграфічным відовішчам выконваючая абавязкі дырэктара абласнога цэнтра народнай творчасці Раіса Вайцяхоўская, на думку якой, фестываль, дзякуючы падтрымцы мясцовых улад, прыжывецца на гасціннай салігорскай зямлі і са сваёй галоўнай мэтай — аб'ядноўваць юных танцораў у адну вялікую сям'ю, зрабіць іх добрымі сябрамі, паспяхова справіцца.

Аляксандр ДЫНІКАЎ.

ЗДАРЭННІ

ВЫБУХ НЕ АДБЫЎСЯ

Літаральна цудам удалося пазбегнуць катастрофы на чыгунцы ля вёскі Халаднікі Калінкавіцкага раёна, дзякуючы аператыўным дзеянням супрацоўнікаў МНС.

Ад дзяжурнага па станцыі паступіла паведамленне пра загаранне цеплавоза, які належыць Гомельскаму аддзяленню Беларускай чыгункі. Чыгуначны састаў з 35 цыстэрнамі бензіну па 60 тон, 65 цыстэрнамі з гаруча-змазачнымі матэрыяламі і 30 цыстэрнамі дызельнага паліва па 120 тон рухаўся ад станцыі Калінкавічы да станцыі Жлобін. Цеплавоз, які загарэўся з-за перагрэву масленага дрэнажнага бачка, своечасова быў адчэплены ад "узрыўнога" саставу і адагнаны на небяспечную адлегласць. Рух на чыгуначнай магістралі не парушыўся, а паспешыўшыя падраздзяленні МНС патушылі агонь і ліквідавалі пагрозу выбуху.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ: ТВОРЧЫЯ СТАСУНКІ Рыгора БАРАДУЛІНА І Васіля БЫКАВА

ВЫСОКАЯ ПАЭЗІЯ ЧАЛАВЕЧАГА ІСНАВАННЯ

Народны паэт Беларусі Рыгор Барадулін не аднойчы — вершамі, публіцыстыкай — сведчыў пра сваё захапленне Быкавым. І прозай яго, і ўчынкамі, пазіцыяй. Фактычна спалучаліся погляд уласнабарадулінскі — як чалавека, як сябра Васіля Уладзіміравіча, ды погляд, светабачанне мастака слова, літаратара. Тэма Быкава стала неад'емнай тэмай у творчасці Рыгора Барадуліна.

Будуць часам
ідалы раструшчаны,
Сьвет разумны стоміцца
ад крыкаў.
Васільком у жыце
Беларушчыны
Назаўсёды застанецца
Быкаў!

Новая кніга Р. Барадуліна — "Лісты ў Хельсінкі", складаецца з трох частак. Першыя дзве — "Лісты з Вушачы" і "Лісты зь Менску" — змяшчаюць вершы Барадуліна. У другой — "Водгалас" — малюнкі Васіля Быкава. У прадмове да кнігі, тыраж якой, заўважым, 3 000 экземпляраў (з'ява для беларускай паэзіі ў апошнія гады унікальная!), В. Быкаў у многім тлумачыць нараджэнне "Лістоў у Хельсінкі": "Так, паэзія ня можа абысьціся без напісанага (выдрукаванага) радка, таму Рыгор Барадулін паўтара гады пісаў вершаваныя лісты ў Фінляндыю. Вядома, што ростань абвастрае пачуцьці — да каханай, сябра або Радзімы — і часам нараджае шэдэўры вершаванай паэтычнай думкі. У гэтай невялічкай кніжцы безьліч самых сур'ёзных думак і самай высокай паэзіі чалавечага існавання. Натуральна, што празаік у гэтым сэнсе ня можа спаборнічаць звыклымі сродкамі і абраў ня надта традыцыйны спосаб дыялога — выяўленчы. Атрымалася ня дужа гарманічна і стылёва (можа, нават дызгарманічна), але часам і ў дызгармоніі ёсьць свой лад і прывабнасць. Зрэшты, пра тое ўжо меркаваць не аўтарам, — хай памяркуе чытач, калі такі патрапіцца на нашым пакуль яшчэ не абязлюдзелым чытацкім шляху". Сціпла сказаўшы пра дызгармонію, Васіль Быкаў, відавочна, памыліўся. Не толькі лад і прывабнасць прысутнічаюць у збегу вершаў і малюнкаў, але — і высокай сілы злучанасць, узаемапранікненне ад аднаго віду мастацтва да іншага. І яшчэ — малюнкі Быкава і ў пэўнай ступені самадастатковыя, вартыя выстаўкі ці асобнага іншага прадстаўлення.

Вершалісты, натхняльнікам якіх з'яўляецца аўтар "Знака бяды" і многіх іншых знакавых для жыцця і мастацтва твораў, — усё ж такі далёка не толькі барадулінская ілюстрацыя да дружбы з сваім ушацкім земляком. Болей таго: думаць у такім вось ключы, што гэта кніга-дыялог таленавітых сяброў-творцаў, — шлях самападманлівы, згубліва-стратны, надзвычай далёкі ад ісціны, ад сапраўднасці.

Сум — нацыяліст.
Душа — касмапалітка.
Радзіма — незачыненая
лата.
Шпачыны шчыры сьвіст
І туманова сьвітка
Блуканцу нагадаецца
зацята.
З усіх дарог адна
Жаданая — дадому —
І ў багацея, і
ў нябогі-старца.
Чакае ўсіх яна.
Ня дай Гасподзь нікому
Бяз дарагой дарогі той
застацца...

(8 жніўня 1998 г.)

І Быкаў дакладна заўважыў пра прысутнасць у вершалістах "безьлічы самых сур'ёзных думак і самай высокай паэзіі чалавечага існавання". Рыгор Барадулін, вызначыўшы стрыжнёвым "персанажам" радзіму, Вушаччыну, "думае вершам".

Барадулін раптоўна ціхі, не гучны. Як быццам іншы Барадулін. Яшчэ ў зусім нядаўніх вершах ён выразна шумлівы, часам дакладна-жорсткі. А тут — праз усе лісты — як быццам размова на прызбе дзе-небудзь дома, у Вушачах, у быкаўскай ці барадулінскай вёсцы-радзініцы. Мо смутак таму прычынай?.. Смутак, які блукае з верша ў верш.

На радзіме расьце трава
Няпрытуленага
блукання.
На радзіме ня сьпіць сава
Дакараньня і дараваньня.
На чужыне цьвіце язьмін
неразяблага захапленьня.
На чужыне жыве ўспамін
Незаўважанага змгнення.

Птушка смутку
ў смузе растае.
Воўк зьняверу
ў працягласьць вые.
На радзіме чужыя — свае,
На чужыне свае —
чужыя...

(11 лютага 1999 г.)

У адным з глыбокаэнцыклапедычных выданняў можна прачытаць пра паэзію Р. Барадуліна: "Стыль Р. Барадуліна вызначаецца прадметным, рэалістычным канкрэтным светаўспрыманнем, не пазбаўленым, аднак, абстрактна-рамантычнага бачання рэчаіснасці..." У прынцыпе пагаджаючыся з гэтымі сухімі радкамі, нельга не заўважыць наступнае. У "Лістах у Хельсінкі" паэт хутчэй рамантычна-канкрэтны. У вершах — мноства своеасаблівых дэфініцый, духоўных аксіём, не патрабуючых, зразумела, доказаў. Хіба ж жыццёвая рэчаіснасць запярэчыць вось гэтаму перакананню: "Хапае на гэтым сьвеце сьвятла, / І цемры хапае. / І ўсіх нас адсюль / Вымятае мятла / Сьляпая". Паэт падводзіць да разваг пра стаўленне грамадства да асобы. І да асобы таленавітай, якая здзейснілася, выявіла сябе як выдатнага майстра, як геніяльнага творцу. Досыць часта і зараз мы паўтараем традыцыйна-векавое, паўтараем свой уласнанацыянальны вопыт, калі асобе не дадаём, а наадварот — адбіраем. Шкадуючы, ашчаджаючы павагу і шанаванне, мы самі таго не разумеем, што адбіраем у саміх сябе, у пакаленняў — наступнікаў. Яшчэ горай, калі не ўмеем разгледзець асобу, пачуць яе папярэджванне, зразумець і асэнсаваць... Яшчэ ў 1966 годзе ў гутарцы з карэспандэнтам часопіса "Дружба народов" галоўны рэдактар "Маладосці" Пімен Панчанка зазначыў: "У рэдакцыі ганарацца, што мы першымі друкуем усе творы Васіля Быкава.

...Васіль Быкаў з яго напружаным, бязлітасна праўдзівым аналізам, строгім да жорсткасці рэалізмам, які, аднак, не хавае яго ўнутранай, глыбіннай рамантычнасці. Інакш, адкуль было б узяцца гэтай ачышчальнай, праўдашукальніцкай і праўдасцвярджаючай накіраванасці яго творчасці, якая якраз і блізкая маладому чытачу — бо ён і сам у душы рамантык і змагар з усялякім злом". Сёння ж...

А народу болей, чым
людзей.
Ды яно ня толькі
на базары.
Дзе яны, прасьветленыя
твары,
Душы, годныя для добрых
дзей?

Год любы ўраджайны
На народ.
На людзей хапае недароду.
Так і йдзе ўсё
Цераз пень-калоду.
Ружай хоча быць калючы
дрот.

Некалі палюдзіцца народ,
Людна
І на гэтым сьвеце стане,
выясьніцца сонца.
Дзень настане.
А пакуль усё наадварот.

(27 лістапада 1999 г.)

Цяпер, у адрозненне ад Пімена Панчанкі і роўных яму па таленту, мастацкай і жыццёвай смеласці, лічаць за лепшае маўчаць пра Быкава, публічна не гаварыць пра яго, сапраўды, магчыма, і гранічна жорсткую пазіцыю ў дачыненні да свайго народа, да сваёй краіны. Але ён, як мастак, мае права, ён часам і павінен ісці на абвастрэнне, ісці наперадзе жыцця... Ён мае права, як мы ўсё ж такі не маем права на будзённа-шэрыя, будзённа-мітуслівыя, пазбаўленыя ўсведамлення ролі Быкава ў лёсе Беларусі і лёсе мастацтва ацэнкі творчых і грамадскіх паводзін майстра. Чаму і па якой прычыне мы шкадуем слоў для вызначэння велічы і геніяльнасці Быкава?.. Мне здаецца, што і вершалісты Рыгора Барадуліна, сама ідэя кнігі "Лісты ў Хельсінкі" — адказ на гэтае шкадаванне.

Асобна — пра раздзел "Водгалас", пра малюнкі Васіля Быкава. Рыгор Барадулін заўважыў у пасляслоў'і на вокладцы кнігі: "З нашай Вушаччыны й стольнага Менску пісаў я Васілю лісты ў Хельсінкі — у змушаны вырай майго высокага сябра. Малюнкі Васіля Быкава — самавіты водгалас на вершалісты". Малюнкі народнага пісьменніка Беларусі — пра яго жыццё, побыт у Фінляндыі. На першы погляд, у кожнай з работ — сюжэт-драбнічка. Побач з малюнкам — быкаўскі подпіс. Як прыклады: "Зваблівы лёд Балтыкі", "Хельсінкі. Універсітэт... — Што ёсьць соцрэалізм?", "У гэтым крэсьле і на гэтым балконе пісалася "Яна", "Ня трэба прылашчваць ні вутак, ні людзей...", "На фінскім Купальлі..." І ўсё ж прысутнічае элемент незвычайнасці. Простасць Быкава грунтуецца, пэўна ж, на яго мастацкай, яшчэ даваеннай адукацыі: вучыўся ў Віцебскім мастацкім вучылішчы, на скульптурным аддзяленні. Знаёмства з малюнкамі, уважлівае прачытанне іх нагадвае пра малюнкі іншага нашага класіка, раскіданыя па аўтографах найперш яго эпістралярнай спадчыны, — малюнкі Уладзіміра Караткевіча. Шкада, між іншым, што іх так яшчэ асобным выданнем (за выключэннем публікацый у часопісе "Мастацтва", іншай перыёдыцы) не выдалі. Мо варта парупіцца пра "мастацтвазнаўчую" ці, правільней кажучы, выяўленчую кнігу і Васіля Быкава?.. У ёй, поруч з малюнкамі самога пісьменніка, маглі б быць ілюстрацыі да яго твораў. Чаго толькі вартыя работы аднаго Арлена Кашкурэвіча?! Але гэта — як падказка для... замежных выдаўцоў. Ці на крайні выпадак — для айчынных прыватных...

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

РАДАВОД

ШТО ТЫ СЧ

Ёсць на Беларусі мясціны, якія захапляюць архітэктурнымі помнікамі, гістарычнымі падзеямі, загадкавымі прыгодніцкімі здарэннямі далёкага мінулага. У ліку іх — старажытны Нясвіж. Маўклівых сведкаў той сівой даўніны захавалася няшмат. Сярод найпрыгажэйшых — Нясвіжскі замак, ці, як яго цяпер называюць, палацазамкавы комплекс. У апошнія гады цікаўнасць да Нясвіжа значна ўзрасла: тут прайшлі міжнародныя сімпозіумы, быў створаны міжнародны фонд "Нясвіж", часцей можна ўбачыць артыкулы пра гэты горад у перыядычным друку, калі-нікалі ў выдавецтвах выходзяць кнігі, прысвечаныя яму, штогод у маі праводзіцца фестываль "Музы Нясвіжа".

Гэта незвычайны горад-помнік. Вядомы мастацтвазнаўца і вучоны Анджэй Цеханавецкі назваў Нясвіж цэнтрам сусветнай культуры на беларускіх землях. І атрымліваецца, што на пытанне "З чаго пачынаецца Радзіма?" мы можам адказаць і так: "З Нясвіжа". Кожны дзень, у любое надвор'е ў Нясвіжы можна сустрэць турыстаў: айчынных і з замежжа, блізкага і далёкага. Асабліва часта яны гуртуюцца ля велічных будынкаў касцёла, замка Радзівілаў, ратушы, кляштара бенедыкцінак.

У Нясвіжы жыве цудоўны чалавек, летапісец гэтага старажытнага горада — Клаўдзія Шышыгіна-Патоцкая. Гэта дзякуючы ёй пабачыла свет кніжка для шырокага кола чытачоў "Чорная дама Нясвіжскага замка". Чатыры з паловай стагоддзі жыве ў Нясвіжы паэтычная легенда пра Чорную даму, якая штоночы абыходзіць замак, стогне, усхліпвае, плача... Пад містычным вобразам дамы тоіцца сапраўдная гістарычная асоба — няшчасная польская каралева Барбара Радзівіл, што праславілася сваёй надзвычайнаю прыгажосцю і вялікім каханнем. Пра яе расказваюць старыжытныя рукапісы, яе загадкавую постаць апяваюць паэты, малююць мастакі. "Трыумфальная сваёй прыгажосцю і каханнем", — так ахарактарызаваў Барбару Радзівіл вядомы польскі даследчык, аўтар вялікай манаграфіі пра гэтую выдатную жанчыну Збігнеў Куховіч. Барбара Радзівіл засталася ў народнай памяці, вобраз яе ўвайшоў у скарбніцу нацыянальнай культуры. Мяняліся

палітычныя ф
але нязменна
часы сіла пач
Колькі б стр
Рэнесанса бе
працы над кні
на-Патоцкая е
яна наведала К
якім знаходзіц
Радзівіл. Кал
прыгожыя кв
Якаўлеўна п
прынёс, супр
нага сабора з
кім гонарам г
круглы год жы
кі, бо гэта нац
нальная герай
раўды, Вільня
бімым горада
ства і юнацтва
Радзівіл. Пасл
жонкі Жыгімс
вырашыў уве
яе памяць у
будзь вялікі.
мастацтва, на
жывапісе. І

Значную і важную частку
цыі аднаўлення і развіцця Н
турысцкага цэнтра склада
турна-планавае рашэнне рэка
і аднаўлення асяроддзя гі
часткі горада. Гэта і з'яўляе
най мэтай праекта "Нясвіж
прапануецца ... ццявіць уд
архітэктурнай ... стэрні "Ня
У рашэнні праекта прымуць
дэнты і выкладчыкі архітэкту
Беларусі, Польшчы, Германі
Для іх у Нясвіжы прайшла м
тэктурная студэнцкая асамб
НА ЗДЫМКАХ: на суд гле
працу прадставіў Сяргей Ц
(справа), студэнт архітэкту
культэта БДПА; архітэктар
ПТАЧКАВА з Прагі абмяркоў
са студэнтамі БДПА.

СПАДЧЫНА

ВЫСЫЛКА КНЯЗЁЎ У ВІЗАНТЫЮ. ДЗЕЙНАСЦЬ ПОЛАЦКАГА ВЕЧА

У адносінах полацкіх князёў з вялікім кіеўскім князем Мсціславам адбыліся далейшыя змены і ўскладненні. У Іпацьеўскім летапісе пра гэтыя падзеі паведамляецца ў двух месцах: коратка пад 1130 годам і больш дэталёва пад 1140-м. В. Тацішчаў, які чытаў полацкі летапіс, апісаў іх больш падрабязна пад 1129 годам. Мсціслаў заклікаў сваіх васалаў у паход на паганых качэўнікаў-полаўцаў. Полацкія князі з лаянкай ад гэтага адмовіліся. Атрымаўшы перамогу над полаўцамі, Мсціслаў вырашыў пакараць полацкіх князёў. Ён накіраваў сваіх ваявод аб'явіць "усім палачанам ва ўсіх гарадах", што дзеянні іх князёў недапушчальныя. Полацкае веча, асцерагаючыся новага спустошэння, згадзілася з Мсціславам. Князі Давыд, Расціслаў, Святаслаў, два сыны Рагвалода з жонкамі і дзецьмі былі ўзяты ў палон кіеўскім князем і ў лодках сасланы ў Канстанцінопаль (пасля іх вяртання з ссылкі ў 1146 годзе сын Барыса — Рагвалод Барысавіч стаў княжыць у Друцку). Візантыйскі імператар Іаан, зяць Мсціслава, прыняўшы полацкіх князёў, прызначыў іх у войска, якое ваявала супраць сарацынаў (арабаў), "дзе яны з пахвалой служылі".

У гарады Полацкай зямлі Мсціслаў накіраваў сваіх пасаднікаў, а ў Полацк — свайго сына Ізяслава, актыўнага ўдзельніка пахода 1127 года, які да таго быў князем у Курску.

Пасля смерці Мсціслава Уладзіміравіча (1132 год) яго месца ў Кіеве заняў брат Яраполк.

Полацкае веча ў 1132 годзе выбрала сваім князем Васільку Святаславіча, унука Усяслава Полацкага, які, відаць, пазбегнуў высылкі ў Візантыю ці здолеў у хуткім часе адтуль вярнуцца. Дакладна невядома, да якога часу быў полацкім князем Васілька.

У канцы 30-х гадоў Друцк, як і ўся Полацкая зямля (за выключэннем Копысі і, верагодна, Оршы, якія адыйшлі да Смаленскага княства ў 1116 годзе), зноў быў пад уладай мясцовай дынастыі — начшадкаў Усяслава. Кіеўскія князі больш не рабілі спроб падпарадкаваць сабе гарады Полацкай зямлі. Паўднёварускія князі цяпер аддавалі перавагу ўстанаўленню сваяцкіх сувязей з полацкімі князямі.

Усевалад Ольгавіч, які валодаў Кіевам, адначасова заставаўся і чарнігаўскім князем. У 1143 годзе ажаніў свайго сына Святаслава з дачкой полацкага князя Васілька — Марыяй. Марыя Васількаўна мела значны ўплыў на Святаслава, не забываючыся і пра родны Полацк. У тым жа годзе адбылося яшчэ адно вяселле: Ізяслаў Мсціслававіч выдаў сваю дачку замуж за Рагвалода Барысавіча. Усевалад Чарнігаўскі, займаючы вялікакняскі стол у Кіеве, вельмі даражыў сувязямі з Полацкам.

БАРАЦЬБА ДРУЦКАГА І МІНСКАГА КНЯЗЁЎ ЗА ПРАСТОЛ У ПОЛАЦКУ

Новае ўзвышэнне Мінска адносіцца да сярэдзіны XII стагоддзя. Горад адыгрываў значную ролю ў планах і разліках полацкіх князёў, якія варагавалі паміж сабой і імкнуліся захапіць суседнія землі і прастол у Полацку.

Мінск быў галоўным уладаннем унукаў Усяслава Полацкага — Глебавічаў, якія жадалі зацвердзіцца ў Полацку. Але мінскіх князёў Глебавічаў апярэдзілі князі Барысавічы, якія, як адзначалася вышэй, пасля вяртання з ссылкі

княжылі ў Друцку. К
да полацкае веча заг
Барыса Усяславіча —
на прастол у Полацк
нам, друцкі князь с
князем полацкім. Ад
му князю Расціславу
яго прыхільнікам уда
віцца ... адстаўнікам
веча, ... захапіць пр
лацку. ... 1151 годзе
Барысавіча арыштава
ў Мінск і кінулі ў цям
лаў Глебавіч стаў
Полацку, а яго сын
Друцку.

Мінскім князем на
брат Расціслава —
Другі яго брат —
атрымаў княжанне ў
кім чынам, Расціслав
ў 1158 годзе (у лет

ПОЛ

удалося аб'яднаць з
тку Полацкай зям
непрацяглы час.

Рагвалод Барыса
Мінска. Пры ўдзеле
верскага князя Святас
віча ён вярнуў сабе Д
лацку ў Рагвалода
таксама былі прыхіль
памогай ён у 1158 г
нарам вялікім" зноў з
кі прастол. Расціслаў
мушаны быў уцячы
брата Валадара. Пач
міжусобная вайна.

Рагвалод выступ
Мінска. 10 дзён пр
войскам пад яго сцен
ся назад ні з чым. Не
ся на ўласныя сіль
папрасіў дапамогі ў
год ваенныя дзеянн
Кіеўскі князь Расцісл
віч прыслаў Рагвало
чэўнікаў-торкаў. Шз

Заканчэнне.
Пачатак у № № 25—27.

...НІШ, НЯСВІЖ?

я фармацыі, пакаленні, еннай заставалася ва ўсе пачуцця і прыгажосці. страціла культура эпохі без Барбары! У час кнігай Клаўдзія Шышыгі- ая ездзіла ў Вільнюс. Там ла Кафедральны сабор, у дзіцца саркафаг Барбары Каля саркафага ляжалі кветкі. І калі Клаўдзія пацікавілася, хто іх упрацоўніца Кафедраль- ра з лёгкім акцэнтам і вялі- ам прамовіла: "Тут у нас д жывыя квет- наша нацыя- ераіня". Сап- ьня была лю- радам дзяцін- цтва Барбары Пасля смерці гімонт Аўгуст увекавечыць ь у якім-не- лікім творы , напрыклад, І гэта яму

ўдалося. Цудоўны, услаўлены Адамам Міцкевічам абраз Маткі Боскай Астрабрамскай у Вільні быў намаляваны менавіта з партрэта Барбары Радзівіл. У беларускіх тэатрах сёння ідуць спектаклі пра Барбару Радзівіл: "Барбара Радзівіл" Раісы Баравіковай і "Чорная панна Нясвіжа" Аляксея Дударава. У гэтай загадкавай постаці перапляліся матывы кахання і смерці, ёсць у ёй смутак і няшчасце, але ж ёсць таксама вялікая радасць.

Віктар ЯГОРЧАНКА.

стку ў канцэп- ця Нясвіжа як адае архітэк- рэканструкцыі я гістарычнай ляецца галоў- віж 2000", які ь уд...нікам "Ня... 2000". уць удзел сту- ктурных школ ...анії, Галандыі. ла малая архі- мблея. гледачаў сваю й ШЭЙЧАНКА ктурнага фа- ктар Караліна коўвае праект

БелТА.

З АСАБІСТАГА АРХІВА Усевалада ІГНАТОЎСКАГА

Усевалад ІГНАТОЎСКІ І ГОМЕЛЬШЧЫНА

● **Аляксандра ГЕСЬ,**
вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь.

У лютым 1919 года па рашэнні ЦК РКП(б) Віцебская, Смаленская і Магілёўская губерні былі вылучаныя з БССР і далучаныя да РСФСР. Такім чынам Гомельшчына для Беларусі сталася замежжам, а беларусы на яе тэрыторыі — нацыянальнай меншасцю, хоць складалі большасць насельніцтва. Беларуская праца кваліфікавалася як "нацменработа", што ставіла яе на ўзровень з яўрэйскай, польскай, латышскай і прадвызначала расійскі прыярытэт.

Праграма беларускага адраджэнскага руху апекавалася дзяржавай і найперш мела на мэце нацыянальна-тэрытарыяльную кансалідацыю. Культурная праца на Усходзе, г. зн. на Віцебшчыне, Магілёўшчыне і Гомельшчыне, ставілася ў кантэкст задач аб'яднання гэтых тэрыторый у саставе БССР.

Арганізацыя і кіраванне нацыянальнай сістэмай адукацыі ў раёнах пражывання беларусаў на тэрыторыі РСФСР былі ўскладзены на Беларускае Цэнтральнае Бюро пры НКА РСФСР, якое было заснавана вясной 1921 года. Яно было пасрэднікам паміж губернскімі беларускімі секцыямі і Народным камісарыятам асветы БССР. На Гомельшчыну пасылаліся беларускія падручнікі, газеты. У Мінску былі арганізаваны курсы перападрыхтоўкі настаўнікаў, у Беларускі дзяржаўны універсітэт накіроўвалі на вучобу моладзь з Гомельшчыны. Беларуская прэса, найперш газета "Савецкая Беларусь", сістэматычна асвятляла ход беларускай працы, фарміравала грамадскую думку па гэтай праблеме. Цэнтрам, які рухаў беларускую справу на Усходзе, быў Наркамат асветы БССР і яго нарком Усевалад Ігнатоўскі — галоўны ідэолаг і творца нацыянальнай палітыкі, адзін з кіраўнікоў культурнага адраджэння ў Беларусі.

Дакументы Нацыянальнага архіва дазваляюць зрабіць вывад, што найвялікшым клопатам для Ігнатоўскага была Гомельшчына. "Наркому асветы Ігнатоўскаму" — значылася на лістах, якія атрымліваў нарком з розных куткоў, дзе кампактна пражывалі беларусы. Пісалі людзі, якія верылі яму, спадзяваліся на яго дапамогу як дзяржаўнага дзеяча і добрага чалавека, старэйшага сябра. Гэтыя лісты — каштоўная крыніца для вывучэння беларускай культурна-асветнай працы на Гомельшчыне. Яны — жывыя сведкі, якія даюць магчымасць адчуць подых далёкіх 20-х гадоў.

У чэрвені 1921 года атрымаў Ігнатоўскі ліст з сяла Азяраны Рагачоўскага павета ад школьнага працаўніка Д. Бажкова, які ўсхвалявана піша пра набалепае:

Наркомпросу Социалистической Советской Белорусской Республики

В селе Озеранах Гомельской губ. Рогачевского уезда имеется школа, открытая еще в 1791 г. — по постановлению Варшавского сейма. Школа с начала своего существования была чисто польская, содержалась римско-католическим монастырем, а потом перешла в ведение Российского ведомства просвещения.

При школе до настоящего времени сохранился ценный, по моему взгляду, архив, где имеются дела на польском и русском языке, начиная с 1819 года. В делах имеются сведения о полонизации и русификации края и взаимной борьбе этих стремлений, ярко отражается судьба самой школы и всего просвещения в Сев.-Западном крае и русского в связи с духом времени и политическими событиями страны, как-то: движ. [ения] декабристов, восстания поляков и пр. Ярко и характерно выступает религиозная борьба в крае.

В высшей степени радуюсь национально-культурному возрождению Белоруссии, как природный белорус, и в душе страстный поборник белорусской культуры, я и посчитал своим великим долгом культурного работника сообщить Наркомпросу о вышеизложенном, как имеющем близкое отношение к историческому и культурному прошлому родной Белоруссии.

Вместе с тем прошу Наркомпрос сообщить мне — будут ли им использованы материалы архива нашей школы и как, а также прошу указать, в каком просветительном учреждении или учебном заведении Белоруссии я могу быть живым, непосредственным участником в разработке вопросов белорусской культуры. Окончил я Полоцкую учительскую семинарию в 1910 г. и 10 лет состою школьным работником.

Белорусские газеты к нам не попадают, и мы ничего не знаем о том, как строится жизнь возрожденной Белоруссии. Незнание это, оторванность действуют удручающе. Укажите, откуда можно выписывать белорусские газеты и литературу, так как вопрос этот живо интересует и взрослое население, и детей-школьников, природных белорусов, сердцу которых близки и дороги пути родной белорусской культуры.

Школьный работник
Озеранской школы
Д. Л. БОЖКОВ.

Працяг будзе.

ПРА ДРУЦК І КНЯСТВЫ ...ОЛАЦКАЙ ЗЯМЛІ

у. Каля 1146 го- запрасіла сына а — Рагвалода лацк. Такім чы- зь стаў вялікім Аднак мінска- лаву Глебавічу і удалося дамо- ікам... лацкага ь пр... у По- одзе Рагвалода тавалі, прывезлі цямніцу. Расціс- аў княжыць у сын Глеб — у м на той час быў — Валадар. — Усевалад е ў Заслаўі. Та- славу Глебавічу летапісе 1159) ь значную час- зямлі, але на ысавіч уцёк з еле войска се- ятаслава Ольга- бе Друцк. У По- ода Барысавіча хільнікі. З іх да- 58 годзе "з го- оў заняў полац- лаў Глебавіч вы- чы ў Мінск да Пачалася новая а. ступіў супраць прастаяў ён з ценамі і вярнуў- Не спадзеючы- сілы, Рагвалод ті ў Кіева. Праз янні аднавіліся. цціслаў Мсціслаалоду 600 ка- Шэсць тыдняў

працягвалася аблога Мінска, але Рагвалод так і не здолеў узяць горад. Торкі, паміраючы з голаду, вымушаны былі пешшу вяртацца ў свае паўднёвыя стэпы. Гэтак жа беспаспяхова скончыўся яшчэ адзін паход Рагвалода на Мінск.

У 1161 годзе мінскі князь Валадар Глебавіч з дапамогай літоўцаў нанёс цяжкое паражэнне полацкаму князю Рагвалоду пад Гарадцом (дакладнае месцазнаходжанне населенага пункта не высветлена, найбольш верагодна, што ён размяшчаўся там, дзе цяпер знаходзяцца вёскі Высокі Гарадзец і Нізкі Гарадзец Талачынскага раёна, прыкладна за 40 кіламетраў ад Друцка). Рагвалод уцёк у сваё былое ўладанне Друцк, бо вяртацца ў Полацк ён баяўся з-за таго, што ў бітве загінула шмат палачан. У Палацку са згоды веча стаў княжыць Усяслаў Васількавіч, які да гэтага быў віцебскім князем.

У 1167 годзе мінскі князь Валадар Глебавіч выступіў супраць полацкага князя Усяслава Васількавіча. Ён разграміў полацкае войска і, заключыўшы з полацкім веча дамову, замацаваную хрэсным цалаваннем, стаў княжыць у Полацку. Неўзабаве Валадар Глебавіч накіраваўся з дружынай у Віцебск, куды ўцёк пасля паражэння Усяслаў Васількавіч, але даведаўшыся, што на дапамогу віцяблянам ідзе смаленскі князь Раман, вярнуўся ў свае землі. Гэта паражэнне паклала канец дзейнасці мінскага князя Валадара Глебавіча па аб'яднанню Полацкай зямлі, да чаго ён імкнуўся.

ДРУЦК У СУТЫКНЕННІ З НОВАЙ КААЛІЦЫЯЙ КНЯЗЁЎ У 1181 ГОДЗЕ

На працягу XII стагоддзя ў Друцку абаснаваліся нашчадкі Усяслава Чарадзея і яго сына Барыса — князі Барысавічы. Тут княжыў Глеб Рагвалодавіч — саюзнік смаленскіх князёў, якія не мірыліся з чарнігаўскімі князямі. У 1181 годзе (у Іпацьеўскім летапісе недакладна 1180 год) на Друцк быў зроблены вялікі кааліцыйны паход князёў, падрабязна апісаны ў летапісе.

Чарнігаўскі князь Яраслаў Усеваладавіч і северскі князь Ігар Святаславіч (герой "Слова пра паход Ігаравы) "сдумали" напасці на Друцк, выкарыстаўшы для гэтага полаўцаў.

Як і было вырашана, вялікі князь кіеўскі Святаслаў Усеваладавіч, таксама герой "Слова пра паход Ігаравы", вяртаючыся з сынам з Ноўгарада, накіраваўся да горада на Друці, каб падтрымаць чарнігава-северскіх князёў. Напэўна, арганізатары паходу ўжо ведалі, што да іх далучацца полацкі, віцебскі, ізяслаўскі, лагойскі князі і некалькі іншых асоб полацкай дынастыі, а таксам "літва" і "ліб". У адпаведнасці з папярэдняй дамоўленасцю князі падышлі да Друцка. Аднак, паколькі Святаслаў затрымаўся ў Ноўгарадзе, яны абмінулі горад і пайшлі насустрач вялікаму князю Святаславу Усеваладавічу. Тады друцкі князь Глеб Рагвалодавіч палічыў за лепшае адчыніць вароты горада смаленскаму князю Давыду — свайму саюзніку, які паспяшаўся на дапамогу ў Друцк. Яраслаў і Ігар адступілі за раку Друць і сталі ўздоўж яе берагоў 7 дзён без бітвы. Толькі зрэдку прыязджалі воіны з дружыны Давыда і біліся з непрыяцелем. Нарэшце, з'явіўся Святаслаў, і войска пачало рыхтавацца да бою. Аднак князь Давыд пакінуў Друцк і ноччу ўцёк у Смаленск, не рызыкнуўшы ўступіць у бой з вялікімі сіламі праціўніка. Святаслаў падпаліў астрог Друцка і, задаволіўшыся гэтым, адпусціў наўгародцаў, якія з ім прыехалі. Аблога Друцка была знята. У чым жа заключаўся сэнс падзей, якія адбыліся, і чаму Друцк не быў узяты? Слушны адказ прапанаваў Л. Аляксееў.

З пераходам Давыда Расціславіча ў Смаленск Віцебск дастаўся, мусіць, з удзелам віцебскага веча, брату полацкага князя Усяслава Васількавіча — Брачыславу Васількавічу, г. зн. быў вернуты Полацкай зямлі. Праціўнік абодвух Васількавічаў Глеб Рагвалодавіч Друцкі быў перацягнуты Давыдам на свой бок. Тым самым ён апынуўся пад пратэктаратам Смаленска, які кантраляваў вельмі важныя друцкі і ушацкі волакі. Сам кааліцыйны паход тлумачыцца барацьбой за вяртанне гэтага важнага шляху палачанам. Уцёкі смаленскага князя фактычна вырашылі пытанне на карысць Полацка. Таму далейшае супрацьстаянне на Друці зрабілася немэтазгодным і было спынена.

"І НАЗВАЎСЯ ВЯЛІКІМ КНЯЗЕМ ДРУЦКІМ"

У старажытнарускіх летапісах няма звестак пра Друцк XIII стагоддзя. Але выклікае цікавасць паведамленне беларуска-літоўскіх летапісаў. У Хроніцы Быхаўца ёсць такое паведамленне: пасля разгрома Кіева татарамі кіеўскі князь Дзмітрый "пачуў, што мужыкі жывуць без гаспадара і завуцца дручане. Ён сабраў людзей і пайшоў да Друцка і пасяліўся ў зямлі Друцкай, і зрубіў горад Друцк, і назваўся вялікім князем друцкім".

У 1240 годзе Дзмітрый сапраўды быў у Кіеве, але не князем, а тысяцкім. Ён кіраваў абаронай горада пры нападзе татараў. Пасля ўзяцця імі Кіева, як паведамляе Іпацьеўскі летапіс, "Воеводу же Дмитра раненого вывели татары и не убили мужства его ради".

Дзмітрый сапраўды мог пазней трапіць у вечавы горад на Друці, узнавіць тут умацаванні, рыхтуючыся да абароны горада. Мангола-татарскае нашэсце ў XIII стагоддзі абмінула большасць гарадоў на тэрыторыі Беларусі, і яны працягвалі самастойна расці і развівацца. Як сведчаць даныя новых археалагічных раскопак, да гэтых гарадоў, верагодна, адносіўся і Друцк.

Старадаўнія ўпрыгажэнні.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

ДЗЯКУЙ, ПАВАЖАНАЯ Ірына КАЛЯДА!

Жыве ў Амерыцы ў Клīўлендзе наша зямлячка Ірына Смірнова-Каляда, якая пакінула Радзіму амаль 50 гадоў таму. За гэты час і дрэвы вырастаюць, і пакаленні змяняюцца. І толькі не знікае ў сэрцы гэтай жанчыны дума пра Айчыну, будучыню Беларусі.

З 1998 года І. Каляда аплаціла адпачынак больш за 500 беларускіх дзяцей у Славеніі. Не сакрэт, што не кожная беларуская сям'я можа сёння адправіць дзіця на аздараўленне, тым больш за мяжу. А пані Ірына дапамагае такім сем'ям. Колькі слоў, цёплых шчырых, сардэчных, выказалі бацькі, чые дзеці былі на адпачынку. Трэба бачыць вочы мазыран Жэні Каваленкі, Яны Кароль, Машы Жураўскай, Юлі Сапіжук, якіх апякаюць пенсіянеры, каб зразумець глыбіню ўдзячнасці гэтай жанчыне. Словы ўдзячнасці даслалі і бацькі дзяцей з Брагінскага раёна, якія жывуць на забруджанай радыенуклідамі тэрыторыі.

Дасылаю некаторыя лісты бацькоў і дзяцей. Вельмі хацелася б, каб пра дабрачыннасць Ірыны Каляды ведалі ўсе беларусы зямлі.

З павагай да Ірыны Смірновай-Каляды ад імя бацькоў дырэктар праграмы "Славенія" Рэспубліканскага цэнтра "Роднік" **Н. ВІХОР.**

Гомельская вобласць, г. Мазыр.

Паважаная пані Ірына!

Піша вам **САПІЖУК Юля**. Мяне выхоўвае бабуля і не можа аплаціць дарагі адпачынак за мяжой. Мы з бабуляй вельмі ўдзячныя Вам за тое, што арганізавалі для такіх, як я, адпачынак у Славеніі. Там вельмі добра. Хай Вам Бог дае здароўя і шчасце. Дзякуй вялікі!

* * *

Добры дзень, шаноўная Ірына!

Мы з сынам Максімам жывём у горадзе Мазыры, адным з найстаражытных мястэчак на Беларусі. Да аварыі на Чарнобыльскай АЭС яго называлі беларускай Швейцарыяй.

У бягучым годзе мы даведаліся пра Вас, пра Вашу міласэрнасць і дабрыню. Пачуццё ўдзячнасці за вашы клопаты падштурхнула напісаць гэтыя радкі.

Сын вучыцца ў 5 класе агульнаадукацыйнай школы № 9, стан здароўя ў яго не вельмі добры. У студзені 2000 года адміністрацыя школы паведаміла, што ў Славеніі функцыяніруе аздараўленчы пансіянат для дзетак, прычым дапамога ажыццяўляецца па Вашай волі і на Вашыя сродкі.

Я працую інжынерам на вузле сувязі, але паслаць Максіма дзеля аздараўлення за межы Беларусі не маю магчымасці.

Дзякуючы Вашым шчырым клопатам, Максім палепшыў здароўе ў Вашым пансіянаце. Гэты адпачынак пакінуў незабыўны след у ягоным жыцці. Штодзень кажа, як цудоўна было ў Славеніі, як шчыра і па-бацькоўску цёпла дагледзалі іх выхавальнікі, як клапаціліся пра іх кіраўніцтва пансіяната.

Мы шчыра ўдзячныя Вам за самаадданасць, за тую дапамогу, дзякуючы якой нашы дзеці маюць магчымасць палепшыць стан свайго здароўя ў такім цудоўным куточку зямлі.

Жадаем Вам моцнага здароўя і доўгіх год жыцця.

З павагай

Наталля БАРДАШЭВІЧ, Максім БАРДАШЭВІЧ.

Паважаная спадарыня Ірына!

Мы, бацькі Карнеевай Вольгі, дзяўчынкі з беларускага горада Мазыра, вельмі Вам удзячныя за адпачынак, які Вы арганізавалі для нашых дзяцей.

У час, як Вольга знаходзілася ў Славеніі, яна адчувала сябе вельмі задаволенай. Свежае паветра, добрае харчаванне, экскурсіі, разнастайныя забавы надоўга застануцца ў памяці нашай дачушкі. Яшчэ раз вялікае Вам дзякуй і жадаем Вам здароўя, шчасця, усяго найлепшага.

З павагай да Вас і Вашых родных Павел і Людміла КАРНЕЕВЫ.

УКРАІНА

Харкаўскае рэгіянальнае нацыянальна-культурнае таварыства беларусаў "Белая Русь" віншуе сяброў "ЗБС "Бацькаўшчына" з надыходзячай падзеяй — 10-годдзем з дня стварэння. Жадаем поспехаў!

Паведамляем, што інфармацыю аб дзейнасці Вашай арганізацыі мы атрымліваем з газеты "Голас Радзімы".

Для наладжвання супрацоўніцтва і прыняцця рашэння аб уступленні калектыўным членам таварыства "Белая Русь" у склад "ЗБС "Бацькаўшчына" просім даслаць нам праграму і статут.

У сакавіку адбыўся справаздачна-выбарны сход членаў таварыства "Белая Русь". Выбраны новы склад праўлення таварыства і прыняты змены ў Статут. Пасада прэзідэнта таварыства ліквідавана.

Таксама паведамляем, што прэзідэнт Васіль Самуйленка выключаны з членаў таварыства "Белая Русь".

З павагай

Уладзімір АБРАМЕНКА, старшыня праўлення таварыства "Белая Русь".

АСАБІСТАЕ

● Аксана АБАТУРЫНА.

Мінск. У этым горадзе прайшло ўсё маё жыццё. Я люблю яго шырокія праспекты, ціхія старыя вулачкі, паркі, узбярэжжа Свіслачы. Асаблівыя пачуцці выклікаюць гістарычныя мясціны горада: Траецкае прадмесце, Няміга, велічныя будынкі Кафедральнага сабора і касцёла святога Роха, іншыя помнікі сівой даўніны, што арганічна ўпісваюцца ў сучасную архітэктуру горада і надаюць яму непаўторнае аблічча.

У адрозненне ад шматлікіх равеснікаў, у мяне ніколі не было вёскі, куды б я магла паехаць на канікулы. Бабуля і дзядуля — карэнныя мінчане. Як я зайздросціла сваім сябрам, слухаючы іх расказы пра вясковае жыццё! Нават саромелася, што ў нас звычайная дача. Але, разам з тым, дачны пасёлак быў для мяне самым цікавым і чароўным месцам у свеце. Менавіта там чула грачыны крык ранняй вясной, бачыла першыя кветкі на праталінах. Кожная паездка за горад станавілася сапраўдным святам...

Час ішоў. Я сталела. Хутка праляцелі школьныя гады, і пачалося дарослае жыццё: работа, потым вучоба ва універсітэце, нараджэнне дзяцей. І падарожжы, падарожжы... Я пабачыла шмат цудоўных мясцін: Каўказ, Крым, Далёкі Усход, Урал, Прыбалтыку, была за мяжой. Але нічога прыгажэйшага за Нарач, Блакітныя і Браслаўскія азёры, Бярэзінскі запаведнік і Белавежжа не сустрэла.

Адчуванне еднасці з Бацькаўшчынай нараджала боль за яе трагічнае мінулае, шчырае жаданне шчаслівай будучыні і неадольнае імкненне перадаць свае пачуцці вершаванымі радкамі:

Беларусь ты мая, Беларусь!
Сінявокая, чулая, мілая.
Да цябе усім сэрцам імкнусь,
Калі хоць на імгненне пакіну я.

Фота Віктара СТАВЕРА.

З ЦЫКЛА АПАВЯДАННЯЎ

Бліжэй да вечара, перад работай, Уладзімір, як правіла, клаўся перадыхнуць. Праграма дыскатэкі заканчвалася глыбокай ноччу, і ён не дасыпаў. Дыскатэка была эксклюзіўная, дарагая, для "крутых", але праграму рыхтаваў і вёў Уладзімір адзін. Дастойнага дублёра знайсці не маглі, і шэф часам непакоіўся, што будзе, калі вядучы захварэе або з ім здарыцца штонебудзь іншае. Але Уладзімір не хварэў, на работу выходзіў, і праграма пад апладысменты сталых наведвальнікаў пачыналася заўсёды своечасова.

Тым днём, як часцяком і ў іншыя, пасля запісу са спадарожнікавай сістэмы зборкі апошніх шлягераў стомленасць ад недасыпання ўзяла сваё. Ужо амаль машынальна ён аддаў суседу Лёве, які па завядзёнцы якраз у гэты час зайшоў да яго, перапісаць у калекцыю падрыхтаваную для работы касету і прылёг, не распранаючыся, на канапу.

Адключыўся Уладзімір адразу...

Ён не ведаў, што ветлівы да непрыстойнасці Лёва, адыходзячы, дзверы толькі прычыніў і замок не зашчоўкнуўся. А Наталля ўкладвала малога спаць і суседа не праводзіла...

Уладзімір знаходзіўся між сном і рэальнасцю. Нешта вострае калола ў жывот. Боль прымусіў расплюшчыць вочы, але соннае свядомасць яшчэ супраціўлялася. Усё ж боль перамог, і ён прачнуўся.

Спачатку Уладзіміру здавалася, што сон працягваецца: хтосьці ў чорным, з нацягнутай на галаву панчохай, прыціскаў да яго жывата нож. Над галавой у гэткім жа маскарадзе дыхаў другі. У руках у яго быў рэвальвер. Уладзімір ніколі б не падумаў, што нацягнутыя на галаву калготкі могуцьператварыць чалавека ў нешта незямное, звярынае, у монстра.

— Заб'ю! — прахрыпеў той, што прыставіў нож.

Другі, з "пушкай", дадаў:

— Ляжа-аць!

— Што за клаунада? — вымавіў Уладзімір, падымаючыся, але ўдар рэвальверам па галаве зноў паклаў яго на канапу...

Ён акунуўся ў цемру. Пырснулі і пабеглі-разбегліся іскры. Загараліся зоркі. Сышліся ў кола. Успыхнула сонца. Асляпіла. Ён павольна паплыў на крузе. Закружыўся. Не, не ён. Кружыліся сцены, столь, падлога. Хуткасць кружэння расла. Цела пайшло ўразнос. Зараз яно ўзарвецца...

Уладзімір ачнуўся на падлозе.

Двое ў чорным — не зніклі. Але з'явіўся трэці, гэткі ж блізнюк. Ён стаяў у праёме дзвярэй, метры за тры ад канапы, і трымаў Наташу за валасы. Да жончынай шыі другой рукою прыставіў нож. Лязо, пэўна, парэзала ўжо скуру, бо з-пад яго сачылася кроў. Перапалоханыя жончыны вочы застылі. Рот разяўлены. Відаць, нож да Наташы прыставілі, калі яна спрабавала закрычаць.

— Заб'ю! — паўтарыў той, з нажом.

З рэвальверам загадаў:

— Ляжы ціха! Пашкадуй яе, не таргуйся. Мы ведаем, ты зможаш...

Уладзімір не разумеў, што цяпер галоўнае — выйграць час, не рухацца? Хацеў агледзець пакой: колькі іх? Але не паспеў і павярнуцца, як тут жа атрымаў удар па разбітай, залітай крывёю, галаве.

Ноч, цішыня. Ён стаіць. У пяску. Пустыня. Міраж. З'явілася Наташа. Яна заводзіць знаёмую песню:

— Навошта табе такая работа? Я ж казала, папярэджвала. Дабегаешся са сваімі касетамі і дыскамі. Давядуць цябе гэтыя рок-ідалы. Я адчувала... Цяпер усё...

Міраж знікае. Ён слепне. Зноў ноч. Успышка! Загарэўся экран. Пайшоў фільм. Чорна-белы. Зверху абрушваецца вадаспад. Кадр спыняецца: нехта націснуў "паўзу". Карцінка распаўзлася. Экран страціў межы. Цяпер — ён у кадры. Не, у жыцці. Яму зноў захацелася агледзецца, але ў мазгу спрацаваў нейкі тармазок, і Уладзімір не паварухнуўся.

І тут ён пачуў:

— Вырадак! Ты грохнеш яго! Можа, ужо грохнуў!

Голас заціх. Заўважыў, усміхнуўся, выдыхнуў:

— Жывы?! Малаток! — І ўжо спакайней. — Сапраўды, такую прыгажуню нельга адну пакідаць. Добра? А-а? Добра... Цяпер вернемся да нашых бараноў. Усім будзе кайф, калі ты скажаш, дзе ляжаць "бабкі". "Капуста" ў цябе ёсць, мы ведаем, так што, жакей, не траць часу, не прымушай прас уключаць...

Уладзімір глядзеў на расплывістую чорную галаву, якая гаварыла гэта ўсё праз панчоху. І за час, пакуль яму тлумачылі, што да чаго, адчуў — ногі яму цяпер не памочнікі. "Як няма іх, — падумаў ён, — палову цела страціў. Шанцаў вырвацца робіцца ўсё менш".

— Уставай. Толькі пацішу, — загадала чорная галава.

Цела не слухалася. Памяць пра мінулы боль сквавала яго. Бандыты зразумелі гэта і, узяўшы пад рукі, пасадзілі. Руля рэвальвера перамясцілася ад галавы да шыі, нож — да рэбраў. Шанцаў вырвацца паранейшаму не было.

— Ну што, пайшлі? Паказвай, дзе "бабкі".

Яго прыпаднялі, паставілі.

— Ара, гэтая сука не стаіць, — сказаў адзін з "панчаў", што трымалі Уладзіміра. — Можа, яго яшчэ вадой?

— Не. Пасадзіце жакея, няхай перадыхне, падумае. Без ножак ён не страшны.

Уладзіміра апусцілі на канапу.

"Далі сесці, добра. Гэта шанец", — прамільгнула ў свядомасці. Ён агледзеўся толькі вачыма: "Так, іх трое. У пакоі двое і адзін на кухні, трымае Наташу... Падонак застаўся з жонкаю?" Ён памкнуўся ірванулацца, але нешта стрымала яго. Нож. Нож, што цісну між рэбрамі.

"А гэты з рэвальверам? Цяпер ён — злева. За ім — балкон. Адчынены. Шанец ёсць... Гэтага злева адшпурнуць паспею. Нож разане па скуры, але гэта дробязь..."

Цела яго сціснулася і, гатовае да скачка, павінна было рвануцца, але карлік — верхавод тройкі — гэта адчуў, і лязо праткнула скуру і ўвайшло ў цела.

— Так, дружа, я бачу, ты не зразумеў.

— Аус! — паклікаў ён, крыху павярнуўшыся ў бок кухні. — Прыгажуню прывязаў? Малаток! Ідзі сюды. Вазьмі коўдру і накінь на мальца. Можа, тады да бацькі дойдзе...

"Божа, як я мог забыць. Малыш! Наташа яго ўкладвала, калі я засынаў. "Даганяй татку", — шаптала яна яму ў вушка..."

Цела Уладзіміра ператварылася ў спружыну, і тут жа ён адчуў, як лязо ўвайшло глыбей. Болю не было, але вырвацца стала немагчыма. Нож ці не на трэць быў у ім.

«НЕПАМЯРКОЎНЫЯ... — II»

ЖАКЕЙ

І тут яго апарыла гарачыня. Зноў закружылася галава.

— Чаму гарачыня? Чаму не холадна? Я ж павінен астываць! Чаму я адзін? Дзе Наташа, сынок? Божа, прашу цябе, калі яны ТАМ, забяры мяне да іх, — закрычаў ён у адчаі...

Ад крыку вярнулася свядомасць, мацней забілася сэрца, пачасцілася дыханне.

Расплюшчыліся вочы. Навокал толькі белае. Ён агледзеўся. Кафля. Ён — у ваннай. Не памёр. Рукі... За іх яго прывязалі да трубы, што ішла да ўмывальніка. Звязаны і ногі. Вуснаў не разняць. На іх — стужка. Уладзімір прыслухаўся. Цішыня...

"Пакінулі жывым!" — працягваў працаваць яго мозг. — Дарэмна..."

Дарэмна ён напружыўся — увесь боль ажыўшага цела абрынуўся на яго. Ён зноў ледзь не страціў прытомнасць.

"Асцярожна, — сказаў ён сабе, — асцярожна".

"Думаць, думаць, не спаць", — загадваў яму розум, калі першыя спробы выблытацца з пасткі не ўдаліся.

Труба. Труба ідзе да зліву. Зліў новы, пластмасавы, ён проста пафарбаваны белай эмаллю разам з трубою.

Так, падцягнуць вяроўку да зліву, і, упёршыся нагамі, рвануць.

Павольна прыўстаў на калені. Вяроўка нацягнулася. У нешта ўпёрлася. Канец? Не, не канец. Гэта апошняе мацаванне трубы, самае слабае.

Уладзімір прыцісնуўся спіною да зліву. Уявіў, што разбягаецца, і — рвануў. Ён разумеў, што ўдарыцца галавой аб падлогу. Але гэта не палохала. Пачуццё свабоды ўзяло верх над свядомасцю, і спыніць яго было немагчыма.

Падаючы, Уладзімір паспеў павярнуць галаву і тым самым ўратаваў свой не вельмі моцны нос ад перапому. Адляцеў да дзвярэй. Націснуў на іх нагамі. Адчыніліся. Зноў прыслухаўся: па-ранейшаму ціха.

Рукі... Вяроўка рэзала цяпер іх не так моцна. Відаць, напружыўшыся, ён расцягнуў яе. Шанец ёсць.

Спрабуючы паслабіць вузел, ён рэзка заторгаў рукамі. Яны вызваліліся, але анямелі пальцы. Нудзіла. Ён пацягнуў больш моцную правую руку на сябе. Яна прапезла праз путы, вырвалася на волю.

"Цяпер — ногі, — загадаў сабе Уладзімір, але ў галаве стаяў

— Усё будзе добра, усё будзе добра, — гаварыў Уладзімір. Узяўшыся за стол, прыпадняўся. Сталовыя прыборы ляжалі ў шуфлядзы стала. Выняўшы нож, апусціўся на калені. Усмяна бачачы, што робіць, разрэзаў на жончыных руках вяроўкі. Неўзабаве абмяк і зацік...

"Халаднавата. Шэра-салатавыя сцены. Жалезны ложак. Палата? Так... Я ў бальніцы... — зразумеў Уладзімір. — Жывы..."

Пачуўся шум. Адчыніліся дзверы. На парозе паявіліся двое. Але не тыя. Іншыя. У форме.

— Вы апрытомнелі? — набліжаючыся, спытаў адзін з іх. — Вельмі добра. Вы не хвалюйцеся, ваша жонка і дзіця жывыя. У іх усё нармальна. Яны ляжаць у гэтай самай бальніцы. Даруйце, што турбуем, але ж вы разумееце — час не чакае. Чым хутчэй мы сёе-тое высветлім, тым болей шанцаў затрымаць бандытаў.

Чамусьці не хацелася гаварыць, і Уладзімір заплюшчыў вочы.

— Вы што, таварышы, зусім з глузду з'ехалі? — убег, абурана размахваючы рукамі, доктар. — Сястра на хвілінку па лекі выйшла, а вы тут як тут, пакой міліцыі ў палаце арганізавалі. Чалавека некалькі гадзін назад з таго свету выцягнулі! Зараз жа пакіньце палату!

Ноччу нячутна зайшла медсястра. Убачыўшы, што Уладзімір ляжыць з расплюшчанымі вачамі, сказала:

— Даруйце, што турбую. Я толькі на секундачку. Я пазнала вас. Вы вядзеце начную дыскатэку ў кавярні, што недалёка ад майго дома. Я некалькі разоў была там, і мне вельмі спадабалася. Адразу відаць, што працуеце вы шчыра, ад душы. Музыка толькі з пласцінак, відэа кожны раз новае. І голас. Голас, які ўвесь час зараджае энергіяй... Душа бывцам у неба адлятае... Я была на іншых дыскатэках, але там зусім не тое. Вы ўжо даруйце, што патурбавала, але я хацела, каб вы ведалі...

— Дзякуй вам, цяпер ведаю. Яшчэ раз дзякуй.

— Ой, ды што вы, няма за што. Гэта вам дзякуй! І яшчэ пра адно хачу вам сказаць. Папярэдзіць... Адзін з тых, што былі ў вас у палаце, відаць, старшы, перад адыходам загадаў другому застацца дзяжурыць — цяпер ён спіць. Дык вось, адыходзячы, ён двойчы

І праз некалькі гадоў яна ў яго будзе.

Ужо бліжэй да заканчэння школы сыну спадабаецца гатаваць, і ён пойдзе да повара вучнем. Наташа плача, калі "яе хлопчык" пячэ нам што-небудзь смачненькае...

II

— Заб'ю! — прахрыпеў той, што прыставіў нож.

Другі, з "пушкай", дадаў:

— Ляжа-аць!

Рэзкім ударам левай Уладзімір адбіў руку з нажом і, развярнуўшыся, правай адкінуў бандыта, што трымаў рэвальвер, да балкона. Той галавой прабіў шкло дзвярэй, і адзін са шкляных асклепкаў утыкнуўся яму ў горла.

Замах рукі з нажом і ўдар Уладзіміра яе ўладальніку нагою ў пахвіну зліліся ў адно імгненне, і выпушчаны нож торкнуўся ў край канапы. Паўторны ўдар кулаком аглушыў верхавода, але той паспеў крыкнуць:

— Сюды-ы!

Трэці скочыў на жакея ззаду, ды памыліўся. Кідкі праз плячо ва Уладзіміра атрымліваліся лепш за ўсё. Наляцеўшы на тэлевізар, бандыт пераверну ўся, ударыўся галавой аб сцяну і заціх.

"Цяпер — на кухню!" — пранеслася ў галаве Уладзіміра.

Ён кінуўся да выхаду, але бандыт, які ўрос у балконныя дзверы, яшчэ дыхаў і націснуў на курок. Першы стрэл адкінуў Уладзіміра назад. Другі прымусіў страціць раўнавагу. Трэцяга ён ужо не пачуў. Чацвёрты спыніў сэрца. Тут жа сканаў і той, хто страляў.

...Верхавод апрытомнеў, агледзеўся, узяў з рук памерлага рэвальвер, павярнуўся да тэлевізара і стрэліў у галаву трэцяму, што распластаўся перад ім. Вярнуўшыся на кухню, ён нагнуўся, схапіў за валасы жанчыну, прыўзняў і, ткнуўшы ствол у скронь, стрэліў.

Ні секунды не марудзячы, рвануўся да выхаду з кватэры. "Наводчыку язык адрэжу", — даў сабе слова верхавод.

Дзіця ў ложку не плакала, як быццам разумела, што наперадзе ў яго ўсё жыццё і што змагацца з ім ён будзе адзін. І малы зберагаў сілы.

Праз чвэрць стагоддзя пра яго напішуць:

ПРАГРАМУ РЫХТАВАЎ І ВЕЎ УЛАДЗІМІР

Пачуліся ўсхліпы, і ён убачыў, як малюсенькія ножкі ўзняліся ўверх, заторгаліся.

"Усё, хопіць, — загадаў ён сабе. — Сынам рызыкаваць — не сабою..."

— Грошы ў шафе, на верхняй паліцы злева.

Трэці выпатрашыў паліцу, пасля наступную — грошай не было.

Нервовы, з рэвальверам, размахнуўся і пасля чарговага ўдару залітае крывёй цела ўпала перад дзіцячым ложкам.

Падаючы, Уладзімір пачуў: "Ёсць!" і прыхапіў за сабой коўдру, што душыла сына...

Цемра. Цяпер усё. Ён сваё ад'ездзіў. Адпрацаваў. Было шмат чаго. Можа, і сапраўды даволі? Ён жа бачыў столькі, што хапіла б на два, тры жыцці! Магчыма, і сапраўды ён выбраў ліміт у Бога?

"Ці так гэта?" — у адчаі Уладзімір асмеліўся спытаць ва Усявышняга.

туман, і ён зразумеў, што вызваліцца не паспее. — Трэба спяшацца".

І ён папоўз да кухні...

Жонку прывязалі да батарэі пад абедзенным столікам. Скручаная вяроўкамі і з заклееным ротам, яна паглядала на яго застылымі ад жаху вачыма. Яе пакуты і боль выклікалі ў ім лютасць, нянавісць, адчай: "Падонкі, сволачы, гады!" Ён падпоўз бліжэй. Асцярожна зняў з вуснаў скотч. Нічога не сказаў, забыўся, што ўмее гаварыць. Сказала Наташа:

— О, Божа!

— Ціха, ціха, — супакойваў ён яе, хоць разумеў, што дарэмна. — Не глядзі, не трэба, усё будзе добра, — шаптаў ён, не разумеючы, што Наталля не заплюшчыць вочы, гледзячы на яго акрываўленую галаву, грудзі, усё цела.

— Ты не памрэш, ты не памрэш, — ажыла нарэшце яна, горнучыся да яго.

паўтарыў: "Галоўнае — даведайся, колькі грошай забралі. Калі сума вялікая, дык паспрабуй выведаць, адкуль яна ў яго. Распытай, дзе ўзяў "бабкі" на фінскі скураны плашч, японскі тэлек з відзікам..."

"Ага, — думаў ён ужо пра сваё, — іх хвалюе толькі тое, што грошы не яны забралі, а бандыты... А якая для мяне была б розніца? Нажом не рэзалі б? Рэвальверам бы не глушылі? Дык у іх іншыя цікавыя цацкі для гэтага самага ёсць..."

Чамусьці больш за ўсё было шкада повара, які ў кавярню прыходзіў вечарам, адпрацаваўшы змену ў заводскай сталоўцы. Ён апошні, дванаццаты, рашыўся аддаць на тое, каб прыдбаць новае абсталяванне, сабраныя за год работы грошы.

Ён проста мроіў пра сваю піцэрыю...

Леанід МАРАКОЎ

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

КУПАЛЛЕ НА БЕРАЗЕ ПЦІЧЫ

У беларускім дзяржаўным музеі архітэктуры і быту "Менка" ў самую кароткую летнюю ноч адзначаецца старажытны абрад Купалле. На беразе Пцічы запальваюць купальскі касцёр, водзяць карагоды, выконваюць абрадавыя песні. На традыцыі ў гэтую ноч дзяўчаты кідаюць у ваду вянкі, варожаць на суджанага.

НА ЗДЫМКАХ: святкаванне Купалля.

Фота Наталлі АБЛАЖЭЙ, БелТА.

УРАЖАННІ

Андрэй ГАНЧАР: «У ГЭТЫМ ЖЫЦЦІ Я МАСТАК...»

Мастак Андрэй Ганчар працуе ў вельмі рэдкім стылі спалучэння жывапісу і графікі. На першы погляд, яго карціны абстрактныя і нават пужаюць, але калі іх разгледзіш уважліва, то адчуеш, што яны выпраменьваюць нейкую цеплыню. На яго карцінах намаляваны то язычніцкі бажок, то залатакудрая індыянка, то зямны шар, ахутаны з усіх бакоў стыхіямі. Каб лепш зразумець карціны, прапануем вам размову з самім мастаком.

— Перш-наперш, Андрэй, хочацца запытаць, чаму вы ўзялі сабе псеўданім Ганчар, калі сапраўднае ваша прозвішча таксама гучнае — Кашкоўскі.

— Былі на гэта пэўныя асабістыя прычыны, але, бадай, галоўнае — я не быў гатовы гучна заявіць пра сябе.

— На многіх вашых карцінах намаляваны адзін і той жа жаночы вобраз. Магчыма, гэта нейкая канкрэтная жанчына, пра якую можна сказаць, што яна ваша муза?

— Думаю, для любога творчага чалавека жанчына з'яўляецца галоўнай крыніцай натхнення. Але вобраз гераіні на маіх палотнах — зборны вобраз жанчыны, які ўвабраў лепшыя рысы ўсіх жанчын, у тым ліку, і блізкіх мне — мамы, жонкі Лены.

— У якім узросце адчулі, што вы — мастак?

— Шчыра кажучы — я не адчуваю сябе знакамітасцю, ды і наогул працую не дзеля славы...

— Тады дзеля чаго?

— Мая выстава называецца "Час выбару". У назве закладзены галоўны сэнс не толькі гэтай выставы і прадстаўленых прац, але і ўсяго майго творчага жыцця. Я хачу сваім мастацтвам заклікаць людзей задумацца і зрабіць выбар паміж дабром і злом. І я буду шчаслівы, калі мае карціны каму-небудзь рэальна дапамогуць.

— Гэта ваша першая выстава?

— Другая. Першая была наладжана тры гады назад. Мне тады было 29 гадоў.

— Ці былі ў вашым творчым жыцці такія моманты, якія называюць крызісам?

— Я не ведаю, ці можна гэта назваць крызісам, але, здараецца, калі малюеш запар шмат карцін, потым надыходзіць своеасаблівы перапынак. Узнікае патрэбнасць у новай порцыі натхнення, пачынаецца пошук новых вобразаў для будучых карцін. Для гэтага мне не патрэбна некуды далёка ехаць ці наведваць шумныя мерапрыемствы, часта проста хапае сямейнага ачагу і хатняй утульнасці.

— У вас ёсць хобі?

— Канешне. Захапляюся астралогіяй, нават магу скласці прагноз.

— Ці ўплывае хобі на тэмы вашых карцін?

— Прамога ўплыву астралогія не аказвае. Але захапленне астралогіяй дапамагае разабрацца ў самім сабе.

— На некаторых вашых карцінах створаны вобразы ўсходніх цывілізацый. Ці даводзілася вам пабываць дзе-небудзь, напрыклад, у Кітаі, Японіі?

— Можа, у якім-небудзь мінулым жыцці і быў **(смяецца)**. Калі гаварыць сур'ёзна, то, думаю, наша існаванне адным жыццём не абмяжоўваецца. Хаця, магчыма, гэта мае фантазіі.

— Вы — вольны мастак?

— Можна сказаць так: у вольны час — вольны мастак. Я не ўваходжу ні ў Саюз мастакоў, ні ў якія іншыя саюзы. Працую афармiцелем у дзяржаўным кінаканцэртным зале "Мінск".

— У вас ёсць любімы колер?

— Мне падабаюцца пастэльныя таны: нябесна-блакітны, салатавы. Наогул, як мастак, я павінен любіць усю палітру фарбаў — ад белага да чорнага.

— Якім фарбам аддаеце перавагу?

— Большасць карцін малявау, выкарыстоўваючы сумесь гуашы з некаторымі іншымі фарбамі. Мне здаецца, такія карціны выглядаюць больш натуральна. І неба здаецца больш празрыстым і блакітным, а не сумнай плямай на палатне.

— Колькі часу вы працуеце над карцінай?

— Калі лічыць па гадзінах, то ў сярэднім 10—15, а было, што і некалькі месяцаў. Я працую без эскізаў, адразу фарбамі. Мне здаецца, калі малюю па эскізах, карціна атрымліваецца нейкая мёртвая.

Пачынаючы працу, я ніколі не ведаю, што атрымаецца. Закончаны вобраз складваецца ўжо ў час малявання.

— Далікатнае пытанне. Ці даводзілася вам маляваць па заказу?

— Даводзілася, і я аб гэтым не шкадую, бо кожная новая карціна дапамагае ўдасканальваць майстэрства. Воляй выпадку мая карціна трапіла да маці знакамітага хакеіста Паўла Бурэ: адзін знаёмы ехаў да яе на дзень нараджэння і папрасіў намаляваць для яе карціну. Мне было складана, я ніколі яе не бачыў, не было нават фотакарткі, толькі факты з жыцця. Але, як мне сказалі, карціна ёй спадабалася.

— І апошняе пытанне: дзе можна набыць вашы карціны?

— Толькі ў маёй майстэрні: у мастацкія салоны іх не прымаюць, бо там лічаць, што яны незразумелыя і не будуць карыстацца попытам. Крыўдна, канешне, але нічога не магу з гэтым зрабіць.

— Дзякуй, Андрэй, за размову.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

Сямейны партрэт.

Пентаманія. (Трыццаты сонечны дзень.)

КУЛЬТУРЫЗМ

Рэспубліканскі турнір па культурызму прайшоў у Віцебску. Свае майстэрства дэманстравалі мацнейшыя атлеты Мінска, Гомеля, Магілёва, Гродна, Наваполацка, Віцебска. У агульнакамандным заліку першае месца заняла каманда Віцебска.

НА ЗДЫМКАХ: бронзавы прызёр турніру Наталля ТАРАСЕНКА (Віцебск); пераможца турніру ў вагавай катэгорыі да 70 кг майстар спорту Вадзім УЛАСАЎ (злева) з Пастаў і сярэбраны прызёр віцьблянін Уладзімір БАРАУЛЯ; пераможца ў вагавай катэгорыі 75 кг Генадзій ЛЯВІЦКІ з Гродна.

БелТА.

ВІЦЭ-МІС "ЗЯМНЫ ШАР" — МІНЧАНКА. У пачатку чэрвеня ў турэцкім горадзе Чэрне праходзіў міжнародны конкурс прыгажосці "Miss GLOBE-2000". У ім удзельнічалі 28 дзяўчат з розных краін свету. Нечакана для ўсіх прадстаўніца нашай краіны — 17-гадовая Вольга Дудзінская заняла на ім другое месца, стаўшы першай віцэ-міс конкурсу.

Вольга працуе мадэллю ў "Студыі моды Сяргея Нагорнага", вучыцца на другім курсе Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа на аддзяленні "артыст балета". У сакавіку гэтага года закончыла нацыянальную школу прыгажосці пад кіраўніцтвам Наталлі Траян. Валодае французскай і англійскай мовамі, мае добрую харэаграфічную падрыхтоўку. Яна атлетычная, рухавая, усмешлівая і сціплая. Менавіта за гэтыя якасці дзяўчына і спадабалася журы. Да таго ж яна была самай юнай удзельніцай.

Пасля конкурсу беларускай прыгажуні прапанавалі працаваць мадэллю ў Паўднёвай Карэі, запрасілі на конкурс "Міс Турызм" у Бразіліі.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКІ, ЗМЕШЧАНЫЯ Ў №№ 25–26

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: **2. Лазня. 6. Грак. 7. Вока. 9. Краты. 10. Лясун. 12. Бусел. 13. Настаўнік. 18. Чаравік. 21. Гутарка. 22. Парасон. 23. Ступа. 24. Пацук. 25. Будынак. 27. Цвыркун. 28. Рамонак. 32. Падарунак. 35. Ганак. 36. Куфар. 37. Воўна. 38. Твар. 39. Газа. 40. Качка.**

ПА ВЕРТЫКАЛІ: **1. Ласун. 3. Атрута. 4. Натоўп. 5. Пошук. 6. Гляк. 8. Алей. 11. Накіп. 12. Бізун. 14. Пастава. 15. Пашпарт. 16. Карагод. 17. Скрутак. 19. Кавун. 20. Нарыс. 21. Гонар. 25. Бурак. 26. Карак. 29. Камора. 30. Ручнік. 31. Жарт. 32. Пасаг. 33. Кубак. 34. Шаша.**

* * *

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: **1. Стварэнне. 5. Пал. 7. Настурка. 9. Мультан. 11. Папера. 12. Жарт. 13. Каханне. 14. Зрок. 15. Веды. 16. Фіранка. 18. Надзея. 21. Лянота. 25. Навіна. 27. Абрус. 29. Кошт. 33. Маёнтак. 35. Нараканне. 36. Развітанне. 37. Галіна.**

ПА ВЕРТЫКАЛІ: **2. Трус. 3. Альтанка. 4. Куфар. 5. Панаванне. 6. Лістапад. 8. Адпачынак. 10. Аратай. 11. Певень. 14. Зязюля. 16. Фанабэрыя. 17. Радзіма. 19. Золак. 20. Канюшына. 22. Кішэнь. 23.Сорам. 24. Гасцінец. 26. Абурэнне. 28. Брама. 30. Спёка. 31. Мара. 32. Маці. 34. Кут.**

«Голас Радзімы»

Намеснік галоўнага рэдактара Галіна УЛІЦЁНАК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:
Намеснік галоўнага рэдактара **Галіна УЛІЦЁНАК.** Адказны сакратар **Таццяна КУВАРЫНА.** Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі **Яўген ЛЕЦКА.** Рэдактар аддзела **Алена СПАСЮК.** Аглядальнікі **Юрась ЛЯШКЕВІЧ, Леанід МАРАКОЎ, Таццяна ХРАПІНА.** Спецыяльны карэспандэнт **Нэлі ПРЫВАЛАВА.** Рэдактар-перакладчык **Святлана КАРПУЧОК.** Стыльрэдактар **Ірына КАЗЛОВА.** Тэхнічны рэдактар **Данута РАКАВЕЦ.**

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 677 экз.
Зак. 1698.
Падпісана да друку 10.7.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).